

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ, Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»**

ΚΡΙΜΠΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Κος ΝΤΟΚΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ, Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»**

**ΚΡΙΜΠΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ (Α.Μ.
14131)**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Κος ΝΤΟΚΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ, Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

????????

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΟΝΟΜΑ

**ΑΡ.
ΜΗΤΡ.**

E-mail

ΚΡΙΜΠΑΣ

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ-
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**

14131

ΕΚΘΕΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

καταχώρηση από τον εισηγητή

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

(Σε περίπτωση ηλεκτρονικής υποβολής

δεν χρειάζεται υπογραφή)

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

.....

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας πτυχιακής εργασίας - εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα - αποτελούν προσωπικές θεωρητικές ή εμπειρικές διαπιστώσεις του σπουδαστή που την επιμελήθηκε και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τη γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής ή του Α.Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Καθηγητή κ. Ντόκα Αλέξανδρο για την δυνατότητα που μου έδωσε να πραγματοποιήσω την πτυχιακή μου εργασία. Επίσης θα ήθελα να τον ευχαριστήσω για το πολύτιμο χρόνο που διέθεσε για την περάτωσή της. Οι σημαντικές υποδείξεις και συμβουλές του με κατεύθυναν σ' ένα σωστό τρόπο σκέψης πάνω απ' όλα και μου προσέφεραν σημαντικά εφόδια για την μετέπειτα ζωή μου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ακόμα, όλους του καθηγητές του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Μεσολογγίου για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια.

Τέλος, θέλω να εκφράσω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην οικογένεια μου, για την στήριξη και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου. Πέραν όμως από την πολύτιμη αυτή στήριξη, μου έδωσαν όλα τα εφόδια ώστε να γίνω ένας σωστός Άνθρωπος και αυτό είναι κάτι που δεν μαθαίνεται, αλλά μεταδίδεται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ.....	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ – ΠΙΝΑΚΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	8
ΕΙΚΟΝΕΣ.....	8
ΠΙΝΑΚΕΣ	8
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	11
ΑΒSTRACT.....	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	16
1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	16
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	16
1.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	16
1.3. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ.....	18
1.4. ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ.....	19
1.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	22
1.5.1. Πρωτογενής τομέας (Γεωργίας και αλιείας).....	22
1.5.2. Δευτερογενής τομέας (Βιομηχανίας).....	22
1.5.3. Τριτογενή τομέα (υπηρεσίες)	23
1.5.4. Τουρισμός.....	24
1.6. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	25
1.7. ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	26
1.7.1. Ξένες Επενδύσεις	26
1.7.2. Εμπόριο	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	28
2. Η ΑΝΕΡΓΙΑ	28
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	28
2.2. ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ	31
2.2.1. Κλασική θεωρία της ανεργίας.....	32

2.2.2.	Κυκλική ανεργία.....	33
2.2.3.	Μαρξική θεωρία της ανεργίας.....	35
2.2.4.	Θεωρία της πλήρης απασχόλησης.....	37
2.2.5.	Η διαρθρωτική ανεργία	39
2.3.	ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	41
2.3.1.	Ατομικά προβλήματα	41
2.3.2.	Κοινωνικά προβλήματα.....	41
2.3.3.	Πολιτικά προβλήματα	42
2.3.4.	Οφέλη	43
2.3.5.	Μείωση των ωρών εργασίας	45
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	46
3.	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ.....	46
3.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	46
3.2.	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	46
3.3.	ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	47
3.4.	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	48
3.5.	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	49
3.5.1.	Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ.....	49
3.5.2.	Τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης.....	50
3.6.	ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ.....	51
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	53
4.	ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	53
4.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	53
4.2.	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ.....	54
4.2.1.	Η Καμπύλη Phillips.....	54
4.2.2.	Κλασική προβολή του πληθωρισμού	55
4.2.3.	Κεϋνσιανή θεωρία του πληθωρισμού.....	57
4.3.	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	57
4.3.1.	Ευμετάβλητος χαρακτήρας και αβεβαιότητα	58
4.3.2.	Πληθωρισμός και δανειολήπτες.....	60
4.3.3.	Ο πληθωρισμός και η ΕΕ	60
4.4.	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	64
4.4.1.	Γενικά.....	65

4.4.2.	Πώς επηρεάζει η ανεργία την οικονομία.....	65
4.4.3.	Η επίδραση της ανεργίας στην κοινωνία μας.....	67
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ – ΠΙΝΑΚΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 2.1: Άνεργοι, στην «σειρά», για εύρεση εργασίας στον ΟΑΕΔ.....	29
---	----

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1.2: Σημαντικοί Οικονομικοί Δείκτες.....	26
--	----

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1.1: Ελληνικά επίπεδα του δημόσιου χρέους από το 1999 έως και το 2016.	21
Διάγραμμα 2.1: Αγοράς Εργασίας.	33
Διάγραμμα 2.2: Το υπόδειγμα IS-LM χρησιμοποιείται για να αναλύσει το αποτέλεσμα των διαταραχών της ζήτησης στην οικονομία.....	34
Διάγραμμα 2.3: Βραχυχρόνια Καμπύλη Phillips πριν και μετά την επεκτατική πολιτική, με NAIUR. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το ποσοστό ανεργίας είναι ένας ανακριβής προγνωστικός δείκτης του πληθωρισμού σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.	38
Διάγραμμα 2.4: Ο Νόμος του Okun ερμηνεύει την ανεργία ως συνάρτηση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ.	39
Διάγραμμα 4.1: Η καμπύλη Phillips, βραχυπρόθεσμο.....	55
Διάγραμμα 4.2: Η καμπύλη Phillips, μακροχρόνια.....	56
Διάγραμμα 4.3: Κλασική προβολή καμπύλης Phillips.....	57
Διάγραμμα 4.4: Ποσοστά πληθωρισμού στην Ευρωζώνη από τη δεκαετία του '70: από την αστάθεια στη σταθερότητα.....	59
Διάγραμμα 4.5: Ορόσημα πληθωρισμού στις χώρες της Ευρωζώνης: από την ευμετάβλητη εποχή στη σταθερότητα.	62
Διάγραμμα 4.6: διάγραμμα πληθωρισμού τιμών.	63

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανεργία και ο πληθωρισμός είναι δύο άρρηκτα συνδεδεμένες οικονομικές έννοιες. Κατά τη διάρκεια ετών έχουν υπάρξει πολλές προσπάθειες για να ερμηνευτεί η σχέση μεταξύ των εννοιών του πληθωρισμού και της ανεργίας. Υπάρχουν δύο πιθανές εξηγήσεις αυτής της σχέσης, η πρώτη λαμβάνει χώρα σε σύντομο χρονικό διάστημα και η δεύτερη σε μακροπρόθεσμη βάση.

Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα υπάρχει μια αντίστροφη σχέση μεταξύ των δύο εννοιών (ανεργία και πληθωρισμός). Σε αυτή τη σχέση ισχύει, όταν η ανεργία είναι στην υψηλότερη θέση, ο πληθωρισμός είναι στην κατώτατη και το αντίστροφο. Αυτή η σχέση παρουσίασε ρυθμιστικές αρχές με μια σειρά από προβλήματα.

Η σχέση μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού είναι επίσης γνωστή ως η καμπύλη Phillips¹. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο², η καμπύλη Phillips είναι μια πτωτική καμπύλη. Ενώ σε μακροπρόθεσμη βάση βρίσκεται σε ανοδική πορεία. Έχει παρατηρηθεί ότι μακροπρόθεσμα δεν έχουν σχέση οι έννοιες της ανεργίας και του πληθωρισμού.

Σύμφωνα με την κλασική άποψη του πληθωρισμού, ο πληθωρισμός προκαλείται από τις αλλαγές στην προσφορά χρήματος. Όταν η προσφορά χρήματος (μισθός) ανεβαίνει, και το επίπεδο των τιμών των διαφόρων προϊόντων ανεβαίνει. Η αύξηση του επιπέδου των τιμών είναι γνωστό ως πληθωρισμός. Υπάρχει ένα φυσικό ποσοστό ανεργίας, το οποίο ονομάζεται επίπεδο ισορροπίας της ανεργίας σε μια συγκεκριμένη οικονομία. Αυτό είναι γνωστό ως η μακροχρόνια καμπύλη Phillips. Η μακροχρόνια καμπύλη Phillips είναι κατακόρυφη, καθώς ο πληθωρισμός δεν αναμένεται να έχει οποιαδήποτε σχέση με την ανεργία σε μακροπρόθεσμη βάση.

Ως εκ τούτου, θεωρείται ότι η ανεργία θα παραμείνει σε ένα σταθερό σημείο, ανεξάρτητα από το καθεστώς που ακολουθεί ο πληθωρισμός. Σε γενικές γραμμές, αν το ποσοστό της ανεργίας είναι χαμηλότερο από τον φυσικό ρυθμό, τότε το ποσοστό του πληθωρισμού ξεπερνά τα όρια των προσδοκιών και στην περίπτωση που η ανεργία είναι

¹ Η Καμπύλη Phillips απεικονίζει τη βραχυπρόθεσμη αντίστροφη σχέση που υπάρχει, σύμφωνα με εμπειρικές παρατηρήσεις, μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού σε μια οικονομία.

² Η βραχυχρόνια Καμπύλη Phillips στηριζόταν σε ένα μηχανισμό προσαρμογής των ονομαστικών μισθών που, σε όρους θεωρίας παιγνίων, δεν ήταν συμβατός κατά κίνητρα.

υψηλότερη από ό, τι είναι το επιτρεπτό όριο τότε το ποσοστό του πληθωρισμού θα είναι χαμηλότερο από τα αναμενόμενα επίπεδα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσης πτυχιακής εργασίας πραγματεύεται τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις ανεργίας και πληθωρισμού στην ελληνική οικονομική κρίση.

Αρχικά στην εισαγωγή παρατίθενται εισαγωγικοί προβληματισμοί και διαπιστώσεις καθώς και ο σκοπός, η δομή, η υπόθεση και η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθούν στην συγγραφή της παρούσης πτυχιακής εργασίας.

Το 1^ο κεφάλαιο πραγματεύεται την ελληνική οικονομία και οικονομική κρίση. Θα αναπτυχθεί η ιστορική ανάδρομη του θέματος, έπειτα θα καταγραφούν τα γενικά χαρακτηριστικά της κρίσης, η διεθνής κρίση στην Ελλάδα, και τέλος η οικονομία της Ελλάδας (η εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας, πλεονεκτήματα και αδυναμίες, 2010 μέχρι σήμερα, κρίση χρέους).

Στο 2^ο κεφάλαιο, «η ανεργία», αφού δοθούν ορισμοί, τύποι, και θεωρίες της ανεργίας (κλασική ανεργία, κυκλική ανεργία, Μαρξική θεωρία της ανεργίας, πλήρης απασχόληση, η διαρθρωτική ανεργία), μετά θα εξεταστούν η ανεργία ως οικονομικό πρόβλημα και ως κοινωνικό πρόβλημα.

Στο 3^ο κεφάλαιο παραθέτεται το φαινόμενο του πληθωρισμού, δίνοντας εισαγωγικούς ορισμούς, την ιστορική ανάδρομη του φαινομένου, την μέθοδο μέτρησης του πληθωρισμού στην ΕΕ (υπολογισμός του ΕνΔΤΚ), την διαχείριση του πληθωρισμού (η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ), και τέλος τις εκτιμήσεις για τον πληθωρισμό.

Το 4^ο κεφάλαιο έχει θέμα τις «συνέπειες της ανεργίας και του πληθωρισμού στην ελληνική οικονομία». Δηλαδή την διάκριση του πληθωρισμού και της ανεργίας (η καμπύλη Phillips, η κλασική προβολή του πληθωρισμού, η Κεϋνσιανική θεωρία του πληθωρισμού), και τέλος οι συνέπειες του πληθωρισμού (ευμετάβλητος χαρακτήρας και αβεβαιότητα, πληθωρισμός και καταναλωτές, πληθωρισμός και δανειολήπτες, πληθωρισμός και επιχειρήσεις, ο πληθωρισμός και η ΕΕ).

Στο τελευταίο κεφάλαιο προκύπτουν προβληματισμοί και εξάγονται συμπεράσματα για την ανεργία και τον πληθωρισμό, αλλά και την αλληλεπίδρασή τους στην ελληνική οικονομία.

ABSTRACT

The subject of this thesis deals with the dynamic interactions of unemployment and inflation in the Greek economic crisis.

Originally listed in import concerns and findings as well as the purpose, structure, the case and the method to be used in the writing of this thesis.

The first chapter deals with the Greek economy and economic crisis. Will develop throwback issue, then we will record the general characteristics of the crisis, the international crisis in Greece, and finally the economy of Greece (the evolution of the Greek economy, strengths and weaknesses, 2010 until today, the debt crisis).

In the second chapter, "unemployment", as given definitions, formulas, and theories of unemployment (classical unemployment, cyclical unemployment, Marxian theory of unemployment, full employment, structural unemployment), then we consider unemployment as an economic and social problem problem.

In the third chapter is the phenomenon of inflation, with import definitions, throwback phenomenon, the method of measuring inflation in the EU (calculation of the HICP), management of inflation (the monetary policy strategy of the ECB), and finally estimates inflation.

The fourth chapter is on "The effects of unemployment and inflation in the Greek economy". That is the distinction of inflation and unemployment (the curve Phillips, the classical view of inflation, Kefnsianiki theory of inflation), and finally the effects of inflation (mutable nature and uncertainty, inflation and consumer inflation and borrowers, inflation and businesses, inflation and the EU).

The last chapter concerns arise and draw conclusions about unemployment and inflation, and their interaction in the Greek economy.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία μελετά τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού στην ελληνική οικονομία. Η Ελληνική οικονομία αποτελείται από δύο δημοσιονομικές πολιτικές λόγω οικονομικής κρίσης. Οι φορείς χάραξης δημοσιονομικής πολιτικής είναι η λεγόμενη Τρόικα³ και η Ελληνική κυβέρνηση. Ο πρωταρχικός στόχος της Τρόικας είναι ο χαμηλός πληθωρισμός, ενώ ο πρωταρχικός στόχος της Ελληνικής κυβέρνησης είναι η χαμηλή ανεργία. Ωστόσο, υπάρχει μια βραχυπρόθεσμη εξισορρόπηση μεταξύ χαμηλού πληθωρισμού και χαμηλής ανεργίας.

Εκ των πραγμάτων, κατά τη διάρκεια περιόδων αιχμής επιχειρηματικών κύκλων, δηλαδή όταν η οικονομία βιώνει ραγδαία αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ⁴, η απασχόληση θα αυξηθεί, και θα μειωθεί η ανεργία, καθώς οι επιχειρήσεις αναζητούν εργαζόμενους για να παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλότερη απόδοση. Αν το πραγματικό ΑΕΠ αυξηθεί πολύ γρήγορα, μπορεί να προκαλέσει αύξηση των τιμών, καθώς οι επιχειρήσεις αναγκάζονται να «ακριβοπληρώσουν» τους λίγους διαθέσιμους εργαζομένους (λόγω μικρής ανεργίας).

Αντίθετα κατά τη διάρκεια περιόδων ύφεσης του οικονομικού κύκλου (όπως η σημερινή οικονομική εικόνα της Ελλάδας), η οικονομία βιώνει πτώση του πραγματικού ΑΕΠ, και τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλά.

Για την ομαλή εξέλιξη της παρούσης πτυχιακής, βιβλιογραφικά ερευνητικής, εργασίας η δομή της αποτελείται από την εισαγωγή, το 1^ο κεφάλαιο που αναλύει την ελληνική οικονομία και οικονομική κρίση, το 2^ο κεφάλαιο που εξετάζει την ανεργία, το 3^ο κεφάλαιο που παρουσιάζει το φαινόμενο του πληθωρισμού, το 4^ο κεφάλαιο πραγματεύεται τις συνέπειες της ανεργίας και του πληθωρισμού στην ελληνική οικονομία, και τέλος τα συμπεράσματα.

³ Αποτελείται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα.

⁴ Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ή ΑΕΠ), είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Η μέθοδος βασίζεται στην τεχνική της έρευνας με βιβλιογραφικά στοιχεία και πηγές. Ο λειτουργικός ρόλος της ερευνητικής διεργασίας είναι να δημιουργηθούν και να επεξεργαστούν τα δεδομένα, έτσι ώστε να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα που αφορούν τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού στην ελληνική οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το γεγονός ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να είναι βυθισμένη στην ύφεση και το ΑΕΠ⁵ μειώθηκε κατά περίπου 20% τον τελευταίο χρόνο έχει ως εξήγηση την διαταραχή που προκαλείται από την προεπιλογή και την παρατεταμένη αβεβαιότητα κατά πόσο η χώρα θα παραμείνει στην ευρωζώνη. Άλλο ένα μέρος της εξήγησης για την πολύ μεγάλη πτώση του ΑΕΠ στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι η οικονομική δυσχέρεια που βιώνει η χώρα αλλά και την δημοσιονομική εξυγίανση που υποβάλλεται.

Η Ελλάδα είναι αντιμέτωπη με μια ιδιαίτερα δυσμενή συνδυασμό παραγόντων· την ανάγκη ανάληψης μεγάλων δημοσιονομικών διαθρώσεων και κακής απόδοσης των εξαγωγών.

1.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η Ελλάδα πρέπει να κάνει μια μεγάλη δημοσιονομική διόρθωση/διάθρωση. Η αβεβαιότητα προκύπτει από την κλίμακα των συνεπειών της στην οικονομία. Κάθε δημοσιονομική εξυγίανση έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ζήτηση μέσω του λεγόμενου δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή⁶: όταν οι δημόσιες δαπάνες μειώνονται, το εισόδημα πέφτει, το ίδιο κάνει και η κατανάλωση, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε μια άλλη πτώση του ΑΕΠ.

⁵ Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ή ΑΕΠ) (αγγλ. Gross Domestic Product - GDP) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες.

⁶ Δείχνει πόσο μειώνεται (αυξάνεται) το ΑΕΠ έπειτα από μια μείωση (αύξηση) του ελλείμματος.

Το μέγεθος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή⁷, μας λέει για το τελικό αποτέλεσμα της δημοσιονομικής εξυγίανσης στην παραγωγή, και καθορίζεται από τρεις παράγοντες: την ροπή προς αποθήκευση, τον βαθμός ανοίγματος του εμπορίου και την μη-εφάπαξ φορολογία.

Ειδικότερα, ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής είναι μεγάλος όταν ο ρυθμός αποταμίευσης είναι χαμηλός, ο βαθμός ανοίγματος του εμπορίου είναι χαμηλός και το ποσοστό του μέσου φόρου είναι χαμηλό. Η ελληνική οικονομία ενσωματώνει ένα συνδυασμό χαρακτηριστικών που δείχνουν ένα μεγάλο πολλαπλασιαστή: χαμηλή αποταμίευση, σχετικά χαμηλό βάρος του εμπορίου και χαμηλών (αποτελεσματικών) φορολογικών συντελεστών. Φυσικά, ο μηχανισμός αυτός εργάζεται τόσο για θετικές όσο και για αρνητικές αλλαγές στη ζήτηση, γεγονός που καθιστά ένα μεγάλο πολλαπλασιαστή είτε ευλογία είτε κατάρα.

Ένας χαμηλός βαθμός ανοίγματος του εμπορίου, επηρεάζει το μέγεθος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή, αυτό σημαίνει επίσης ότι είναι δύσκολο να δοθεί η αντιστάθμιση δημοσιονομικής σύσφιξης για τις εξαγωγές. Κατά συνέπεια, το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα θα μπορούσε να περιγραφεί ως η ανάγκη για μια πολύ μεγάλη προσαρμογή χωρίς ασφάλεια.

Η εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας⁸ κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα (περίοδος που μεταμορφώθηκε ένα μεγάλο μέρος του κόσμου, λόγω της βιομηχανικής επανάστασης) έχει ελάχιστα ερευνηθεί. Πρόσφατη έρευνα από το 2006 εξετάζει την σταδιακή ανάπτυξη της βιομηχανίας και την περαιτέρω ανάπτυξη της ναυτιλίας σε μια κυρίως αγροτική οικονομία, υπολογίζοντας ένα μέσο ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 1833 και 1911 που ήταν μόνο ελαφρώς χαμηλότερη από εκείνη των άλλων εθνών της Δυτικής Ευρώπης. Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες για να αντεπεξέλθει στα δάνεια του 1826, 1843, 1860 και 1893.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η ανάπτυξη της χώρας συνδέθηκε σε μεγάλο βαθμό με το λεγόμενο ελληνικό οικονομικό θαύμα⁹. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Ελλάδα είδε τα ποσοστά ανάπτυξης στην δεύτερη θέση παγκοσμίως μετά της

⁷ Πατατούκας Κ., - Μπατσινίλας Ε., «Σύγχρονη Ανάλυση και Διερεύνηση των Οικονομικών Καταστάσεων», σελ. 132-135.

⁸ Αγαπητός Γ., «Η Τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο Αιώνα», σελ. 41.

⁹ Πελαγίδης Θ. - Μητσόπουλος Μ., «Ανάλυση της Ελληνικής Οικονομίας. Η Προσοδοθρία και οι Μεταρρυθμίσεις», σελ. 121-124.

Ιαπωνίας, ενώ κατατάσσεται πρώτη στην Ευρώπη όσον αφορά την αύξηση του ΑΕΠ. Είναι ενδεικτικό ότι μεταξύ των ετών 1960 και 1973 η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε κατά μέσο όρο 7,7%, σε αντίθεση με το 4,7% για την ΕΕ-15 και 4,9 για τον ΟΟΣΑ. Επίσης, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι εξαγωγές αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ποσοστό του 12,6%.

1.3. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Ο συνδυασμός ενός υψηλού δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή με μεγάλο αρχικό έλλειμμα, το οποίο πρέπει να μηδενιστεί, χωρίς αμφιβολία, αυτό σημαίνει ότι το κόστος παραγωγής της απαιτούμενης δημοσιονομικής προσαρμογής θα είναι μεγάλο. Αυτό θα έπρεπε να ήταν ήδη σαφές κατά την έναρξη του πρώτου ελληνικού προγράμματος. Πράγματι, υπάρχει κάποια συναίνεση ότι ο απλός δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής παρέχει ένα χρήσιμο κανόνα σε ένα περιβάλλον μηδενικού επιτοκίου ή κατά το οποίο το τραπεζικό σύστημα θα είναι δυσλειτουργικό, όπως συμβαίνει στην Ελλάδα, για να εκτιμηθεί το αποτέλεσμα των δημοσιονομικών πολιτικών.

Βέβαια με στοιχεία της ΕΚΤ η Ελλάδα απολαμβάνει ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο και «πολύ υψηλό» Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, κατατάσσεται 29^η στον κόσμο το 2011, και στην 22^η θέση του Economist¹⁰ για το 2005 σε παγκόσμιο επίπεδο την ποιότητα της ζωής του δείκτη. Σύμφωνα με την Eurostat, τα στοιχεία του ΑΕΠ ανά κάτοικο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) ανήλθε σε 94 τοις εκατό του μέσου όρου της ΕΕ το 2008.

Κύριες βιομηχανίες στην Ελλάδα είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, τα βιομηχανικά προϊόντα, τα τρόφιμα και την επεξεργασία του καπνού, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, χημικές ουσίες, προϊόντα από μέταλλο, εξόρυξης και πετρελαίου. Η αύξηση του ΑΕΠ στην Ελλάδα, κατά μέσο όρο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν υψηλότερη από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει επίσης σημαντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων των ραγδαίων αυξανόμενων επιπέδων ανεργίας, ενός αναποτελεσματικού γραφειοκρατικού δημόσιου τομέα, την φοροδιαφυγή, την διαφθορά και την χαμηλή παγκόσμια ανταγωνιστικότητα.

¹⁰

<http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2012/12/daily-chart-2?zid=307&ah=5e80419d1bc9821ebe173f4f0f060a07>

Σύμφωνα με την βάση Διεθνούς Διαφάνειας, η Ελλάδα έχει τον χειρότερο στην ΕΕ δείκτη διαφθοράς (36) και κατατάσσεται 94^η στον κόσμο. Επίσης, έχει χαμηλότερο της ΕΕ Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας και Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας, καταλαμβάνοντας την 119^η και 96^η αντίστοιχα.

Μετά από 14 συναπτά έτη οικονομικής ανάπτυξης, η Ελλάδα εισήλθε σε ύφεση το 2008. Μια ένδειξη της τάσης του υπέρ-δανεισμού κατά τα τελευταία χρόνια.

Μέχρι το τέλος του 2009, η ελληνική οικονομία, αντιμετώπισε το μεγαλύτερο έλλειμμα του προϋπολογισμού της και το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα ανήλθε στο 15,4% του ΑΕΠ. Αυτό, και τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους (127% του ΑΕΠ το 2009) οδήγησε σε αύξηση του κόστους δανεισμού, με αποτέλεσμα σε μια σοβαρή οικονομική κρίση.

Η Ελλάδα κατηγορείται ότι προσπαθεί να συγκαλύψει την έκταση του τεράστιου έλλειμμα του προϋπολογισμού της, στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Αυτό προέκυψε από τη μαζική αναθεώρηση των προβλέψεων του προϋπολογισμού του ελλείμματος του 2009 από τη κυβέρνηση που εξελέγη τον Οκτώβριο του 2009.

1.4. ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ

Στην κατανόηση των λόγων για τους οποίους η ελληνική οικονομία καταρρέει, συχνά παραβλέπονται το μεγάλο δημοσιονομικό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και οι κακές εξαγωγικές επιδόσεις. Πράγματι, όταν συνδυάζεται με την ανάγκη για μια μεγάλη δημοσιονομική προσαρμογή, θα βοηθήσει την εξήγηση της ανάγκης πώς η δημοσιονομική εξυγίανση στην Ελλάδα έχει συνδεθεί με μια τόσο μεγάλη πτώση του ΑΕΠ¹¹.

Τα στοιχεία που προσφέρονται για αυτή την θεωρία φαίνεται να δείχνουν ότι όλοι οι μηχανισμοί στην ελληνική οικονομία λειτουργούν με δυσμενή τρόπο. Αν η Ελλάδα ήταν σε θέση να αυξήσει τον όγκο των εξαγωγών της, παρόμοια με εκείνο της Ισπανίας ή της Πορτογαλίας, δηλαδή κατά περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες μέσα στο 2013, θα δώσει μια ώθηση περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες στο ΑΕΠ της. Αυτό δεν θα

¹¹ Συλλογικό έργο: Κακλαμάνη Σ., Καρακιουλάφη Χ., Κάτσας Γ., Σπυριδάκης Μ., Τσιώλης Γ., «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Όψεις ενός εμμένου κινδύνου», σελ. 67-69.

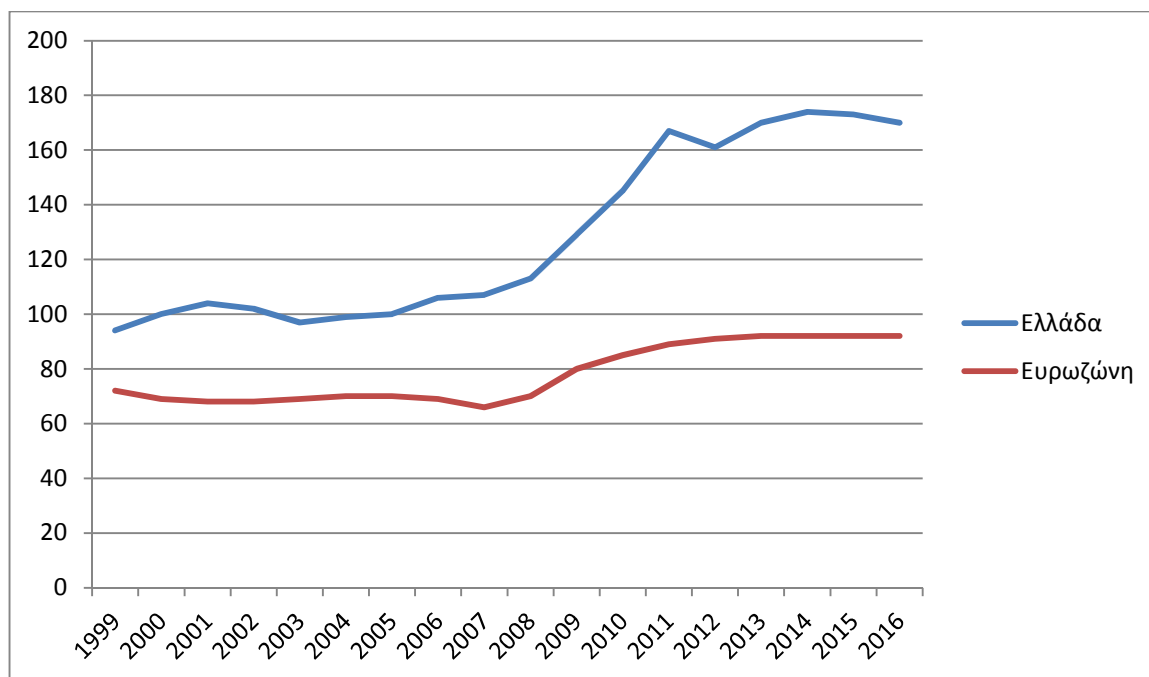
ήταν επαρκές για να αντισταθμίσει τον αρνητικό αντίκτυπο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, αλλά θα εξακολουθούσε να δίνει κάποια ένδειξη σταθεροποίησης.

Μέχρι το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού των διεθνών και τοπικών παραγόντων η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει πλέον σοβαρή κρίση της μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974, καθώς η ελληνική κυβέρνηση αναθεώρησε το έλλειμμα του από την πρόβλεψη του 3,7% στις αρχές του 2009 και 6% το Σεπτέμβριο του 2009, στο 12,7% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)¹².

Στις αρχές του 2010, αποκαλύφθηκε ότι με την βοήθεια της Goldman Sachs, της JPMorgan και πολλών άλλων τραπεζών, χρηματοπιστωτικά προϊόντα τα οποία επέτρεψαν οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα, την Ιταλία και άλλες χώρες πιθανόν να κρύψουν τον δανεισμό τους. Αυτό επέτρεψε στις εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις να περάσουν πέρα από τις δυνατότητές τους, στην κάλυψη των στόχων για το έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις κατευθυντήριες γραμμές για τη νομισματική ένωση.

Τον Μάιο του 2010, η ελληνική κυβέρνηση αναθεωρούσε το έλλειμμα εκ νέου και εκτιμήθηκε στο 13,6%, το οποίο ήταν ένα από τα υψηλότερα στον κόσμο, σε σχέση με το ΑΕΠ. Το συνολικό δημόσιο χρέος προβλεπόταν, για να χτυπήσει το 120% του ΑΕΠ κατά το 2010.

¹² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices/el

Διάγραμμα 1.1: Ελληνικά επίπεδα του δημόσιου χρέους από το 1999 έως και το 2016.

Πηγή: Eurostat.

Ως εκ τούτου, υπήρχε και μια κρίση στην διεθνή εμπιστοσύνη της ικανότητας της Ελλάδας να αποπληρώσει το δημόσιο χρέος της. Προκειμένου να αποφευχθεί μια τέτοια προεπιλογή, το Μάιο του 2010, οι άλλες χώρες της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ, συμφώνησαν σε ένα πακέτο διάσωσης που αφορούσαν τη χορήγηση στην Ελλάδα άμεση βοήθεια € 45 δισεκατομμυρίων σε bail-out δάνεια, με περισσότερα κεφάλαια για να ακολουθούν, συνολικού ύψους € 110 δισεκατομμυρίων. Για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση, η Ελλάδα καλείται να λάβει σκληρά μέτρα λιτότητας για να μειώσει το έλλειμά της κάτω από τον έλεγχο. Η εφαρμογή τους θα παρακολουθείται και θα αξιολογείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ΔΝΤ.

Στις 15 Νοεμβρίου του 2010 στατιστικά στοιχεία της ΕΕ, η Eurostat αναθεώρησε τα δημόσια οικονομικά και το σχήμα του χρέους για την Ελλάδα μετά από τη μεθοδολογική διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, και έθεσε το έλλειμμα του 2009 στο 15,4% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος στο 126,8% του ΑΕΠ, καθιστώντας το μεγαλύτερο έλλειμμα (ως ποσοστό του ΑΕΠ) μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ.

Η οικονομική κρίση και κυρίως η λιτότητα που διατυπώνεται από την ΕΕ και το ΔΝΤ, οδηγεί σε ταραχές και κοινωνική αναταραχή την Ελλάδα. Παρά τη σειρά μέτρων λιτότητας, το δημόσιο έλλειμμα δεν έχει μειωθεί ανάλογα, κυρίως, σύμφωνα με πολλούς οικονομολόγους, οφείλεται στην ύφεση. Κατά συνέπεια, το χρέος της χώρας προς το ΑΕΠ συνεχίζει να αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς.

1.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

1.5.1. Πρωτογενής τομέας (Γεωργίας και αλιείας)

Το 2010, η Ελλάδα ήταν της Ευρωπαϊκή Ένωση ο μεγαλύτερος παραγωγός βαμβακιού (183.800 τόνοι) και φιστικιών (8.000 τόνοι) και κατέλαβε τη δεύτερη θέση στην παραγωγή του ρυζιού (229.500 τόνοι) και ελιών (147.500 τόνοι), τρίτη στην παραγωγή σύκων (11.000 τόνοι), αμύγδαλων (44.000 τόνοι), ντοματών (1.400.000 τόνοι) και καρπουζιών (578.400 τόνοι) και την τέταρτη θέση στην παραγωγή καπνού (22.000 τόνοι).

Η γεωργία συμβάλλει κατά το 3,8% του ΑΕΠ της χώρας και απασχολεί το 12,4% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Η Ελλάδα είναι ένας σημαντικός δικαιούχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως αποτέλεσμα της εισόδου της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ένα μεγάλο μέρος των γεωργικών υποδομών του έχει αναβαθμιστεί και η γεωργική παραγωγή αυξήθηκε. Μεταξύ του 2000 και 2012, η βιολογική γεωργία στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 985%, το υψηλότερο ποσοστό αλλαγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2012, η Ελλάδα απορρόφησε το 19% των επιδοτήσεων της αλιείας της ΕΕ στη Μεσόγειο θάλασσα, κατέχει την πρώτη θέση σε αριθμό αλιευτικών σκαφών στη Μεσόγειο μεταξύ των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η χώρα κατατάσσεται 11^η στην ΕΕ στην συνολική ποσότητα αλιευόντων ψαριών, με 87.461 τόνους.

1.5.2. Δευτερογενής τομέας (Βιομηχανίας)

Μεταξύ 2005 και 2011, η Ελλάδα είχε το υψηλότερο ποσοστό αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005 από το σύνολο των 27

μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αύξηση 6%. Οι στατιστικές της Eurostat¹³ δείχνουν ότι ο βιομηχανικός τομέας επλήγη από την ελληνική χρηματοπιστωτική κρίση του 2009, με την εγχώρια παραγωγή να μειώθηκε κατά 5,8% της βιομηχανικής παραγωγής γενικά κατά 13,4%. Σήμερα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τρίτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της παραγωγής μαρμάρου (πάνω από 920.000 τόνους), μετά την Ιταλία και την Ισπανία.

Μεταξύ του 1999 και του 2008, ο όγκος του λιανικού εμπορίου στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά μέσο όρο κατά 4,4% ετησίως (συνολική αύξηση 44%), ενώ μειώθηκε κατά 11,3% το 2009 και βέβαια μέχρι σήμερα έχει καθοδική πορεία. Ο μόνος τομέας που είχε αρνητική ανάπτυξη το 2009 ήταν της διοίκησης και των υπηρεσιών, με οριακή αύξηση 2,0%.

Το 2009, η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα ήταν 98% ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ, αλλά και της παραγωγικότητας ανά ώρα-εργασίας ήταν 74%. Ο μεγαλύτερος βιομηχανικός εργοδότης στη χώρα (το 2007) ήταν η μεταποιητική βιομηχανία (407.000 άτομα), ακολουθούμενη από τον κλάδο των κατασκευών (305.000) και των ορυχείων (14.000), σήμερα μετά από τρεισήμισι χρόνια οικονομικής ύφεσης τα νούμερα είναι σαφώς πιο μικρά και σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή το ποσοστό ανεργίας το Μάιο του 2013 ανήλθε σε 27,5%.

1.5.3. Τριτογενή τομέα (υπηρεσίες)

Η Ναυτιλία ήταν ανέκαθεν ένας βασικός τομέας για την ελληνική οικονομία. Το 1914 το ελληνικό εμπορικό ναυτικό αποτελείτο από 1.322 πλοία (εκ των οποίων 287 ήταν τα ατμόπλοια) συνολικής χωρητικότητας 449.430 τόνους.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, το μέγεθος του ελληνικού στόλου σχεδόν διπλασιάστηκε, κυρίως μέσω επενδύσεων που θα πραγματοποιούνταν από εφοπλιστές όπως ο Ωνάσης και ο Νιάρχος. Η βάση της σύγχρονης ελληνικής ναυτιλίας διαμορφώθηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν οι Έλληνες εφοπλιστές αγόραζαν πλοία από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών.

¹³ Οι κύριες αρμοδιότητές του είναι να παρέχει στατιστικές πληροφορίες για τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και να προωθεί την εναρμόνιση των στατιστικών μεθόδων σε όλα τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Οι οργανώσεις των διαφόρων χωρών που συνεργάζονται ενεργά με την Eurostat συνοψίζονται υπό την έννοια του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος.

Σήμερα η Ελλάδα έχει τον μεγαλύτερο εμπορικό στόλο¹⁴ στον κόσμο, ως ποσοστό του συνόλου dwt¹⁵ του κόσμου, σε 16,1%, σύμφωνα με την έκθεση της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη του 2012¹⁶. Ελληνική και η ιαπωνική κυριαρχία στην παγκόσμια εμπορική ναυτιλία μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τις αναφερόμενες στατιστικές λόγω της πρακτικής της σημαίας ευκαιρίας¹⁷.

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών δείχνουν ότι «το ελληνικής ιδιοκτησίας ποντοπόρος στόλος αποτελείται από 3.428 πλοία, συνολικού ύψους 245 εκατ. τόνων νεκρού βάρους της παραγωγικής ικανότητας. Αυτό είναι ίσο με 15,6 % της φέρουσας ικανότητας του συνόλου του παγκόσμιου στόλου, και συμπεριλαμβανομένης του 23.6 % του παγκόσμιου στόλου δεξαμενοπλοίων».

Μετρώντας τη ναυτιλία ως οιονεί εξαγωγών και από την άποψη της νομισματικής αξίας, η Ελλάδα κατετάγη 4^η σε παγκόσμιο επίπεδο το 2011, αφού «εξάγει» ναυτιλιακές υπηρεσίες αξίας 17.704.132 δολαρίων. Μόνο η Δανία, η Γερμανία και η Νότια Κορέα κατατάσσονται υψηλότερα κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους.

1.5.4. Τουρισμός

Ο Τουρισμός με την σύγχρονη έννοια έχει ευδοκιμήσει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, μετά το 1950. Αν και ο τουρισμός στην αρχαιότητα τεκμηριώνεται σε σχέση με θρησκευτικές ή αθλητικές εκδηλώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, από τη δεκαετία του 1950, ο τομέας του τουρισμού είδε μια τεράστια ώθηση, δηλαδή οι αφίξεις αυξήθηκαν από 33.000 το 1.950 σε 11.400.000 το 1994.

¹⁴ Με τον όρο Εμπορικός στόλος (merchant fleet) χαρακτηρίζεται τόσο το σύνολο των εμπορικών πλοίων μιας Χώρας (εθνικός εμπορικός στόλος) όσο και το σύνολο των εμπορικών πλοίων ενός συνασπισμού Χωρών (π.χ. ΕΕ) ή και ακόμη το σύνολο των εμπορικών πλοίων του κόσμου όπου τότε γίνεται αναφορά για τον Παγκόσμιο εμπορικό στόλο.

¹⁵ Νεκρό φορτίο (dwt) είναι μέτρο της ποσότητας βάρους που μεταφέρει ή μπορεί να μεταφέρει ένα πλοίο με ασφάλεια.

¹⁶ <http://unctad.org/en/Pages/MeetingDetails.aspx?meetingid=136>

¹⁷ Ως Σημαία ευκαιρίας ή σημαία ευκολίας (flag of convenience), σύμφωνα με τον ορισμό που έδωσε ο ΟΟΣΑ το 1959: «χαρακτηρίζονται οι σημαίες κάποιων Χωρών όπως, κατά πρώτα, της Λιβερίας, του Παναμά, της Ονδούρας και της Κόστα Ρίκας των οποίων οι νόμοι επιτρέπουν και επί της ουσίας διευκολύνουν τα νηολογημένα υπό την σημαία τους πλοία ξένης πλοιοκτησίας, αντίθετα απ' ότι ισχύουν στις ναυτιλιακές και άλλες Χώρες στις οποίες το δικαίωμα χρησιμοποίησης της σημαίας των παρέχεται με αυστηρούς περιορισμούς που συνεπάγονται βαριές υποχρεώσεις».

Η Ελλάδα σήμερα παρά την δύσκολη οικονομική συγκυρία προσελκύει περισσότερους από 16 εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο, συμβάλλοντας περίπου στο 18% του ΑΕΠ της χώρας, σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ¹⁸. Η ίδια έρευνα έδειξε ότι οι δαπάνες τουριστών κατά μέσο όρο στην Ελλάδα ήταν 1073 δολάρια, καταλαμβάνοντας την Ελλάδα 10^η θέση στην κόσμο.

Ο αριθμός των θέσεων εργασίας που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουριστικό τομέα ήταν 840.000 το 2008 και αντιπροσώπευαν το 19% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας. Το 2013, η Ελλάδα πιστεύει πως περίπου 18 εκατομμύρια τουρίστες, θα επισκεφτούν την χώρα μας και έτσι η αύξηση του αριθμού των θέσεων εργασίας που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουριστικό τομέα – αν και εποχιακή εργασία - θα αντισταθμίσει, προσωρινά, την μεγάλη αύξηση της ανεργίας στην χώρα μας.

Μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα ήταν ο πιο δημοφιλής προορισμός για τους κατοίκους της Κύπρου και τη ρΣουηδίας το 2011.

1.6. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

“Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης¹⁹ έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών. Η ανάγκη εξυγίανσης οδήγησε τη χώρα στην ένταξη της σε τριμερή μηχανισμό οικονομικής στήριξης, αποτελούμενο από την ΕΕ, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ. Η αυστηρή εισοδηματική πολιτική και ο δραστικός περιορισμός των δημοσίων δαπανών που ασκήθηκαν κατά τα τελευταία 3 έτη επηρέασαν, όπως ήταν αναμενόμενο, αρνητικά την εξέλιξη του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα το μέγεθός του να σημειώσει μείωση κατά 4,9% το 2010, κατά 7,1% το 2011 και κατά 6,4% το 2012 (σταθερές τιμές έτους 2005). Για το 2013 εκτιμάται συνέχιση της μείωσης του ΑΕΠ κατά 4,4 % (Eurostat, 02/13), ενώ για το 2014 προβλέπεται η οικονομία να επιστρέψει σε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 0,6%.

¹⁸ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς.

¹⁹ <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=11&la=2>

Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν και η περιοριστική πολιτική που ακολουθήθηκε έχουν ωστόσο αρχίσει να αποδίδουν καρπούς. Το δημόσιο έλλειμμα μειώθηκε κατά 30,8% το 2010, κατά 12% το 2011 και κατά 30,2% κατά το 2012, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα ποσά που διατέθηκαν για τη στήριξη των τραπεζών). Η ολοκλήρωση του PSI εντός του 2012 μείωσε το δημόσιο χρέος από 170,3 % του ΑΕΠ το 2011 σε 156,9% του ΑΕΠ το 2012 (Eurostat, 2013), συμβάλλοντας στη δημιουργία σταθερότερου μακροοικονομικού πλαισίου. Με την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, που αποβλέπουν στη δημιουργία ενός ελκυστικότερου επενδυτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως η απελευθέρωση συγκεκριμένων αγορών, η ταχύτερη αδειοδοτική διαδικασία, ο νέος αναπτυξιακός νόμος, η ευελιξία στην αγορά εργασίας κλπ., καθώς επίσης με τη μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών λόγω της κρίσης, αναμένεται βελτίωση των τάσεων εξέλιξης του ΑΕΠ από το 2014. Εκτιμάται ότι το έτος αυτό θα σταματήσει η μείωση του ΑΕΠ και θα υπάρξει επιστροφή της ελληνικής οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς.”

Πίνακας 1.1: Σημαντικοί Οικονομικοί Δείκτες.

	2009	2010	2011	2012
Εξέλιξη ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2005)	- 3,1%	-4,9%	-7,1 %	-6,4%
Πληθωρισμός: Μέσος Ετήσιος	1,2%	4,7%	3,3%	1,5%
Πληθωρισμός: Μεταβολή: Δεκέμβριος - Δεκέμβριος	2,6%	5,2%	2,4%	0,8%
Παραγωγικότητα εργασίας (EU-27=100)**	98,2	93,3	90,1	n.a.
Ποσοστό ανεργίας	9,5%	12,5%	17,7%	24,2%
Δημόσιες επενδύσεις (% ΑΕΠ)**	3,1%	2,3%	1,6%	n.a.
Εξαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	17,5	21,1	24,3	27,6
Εισαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	51,9	50,4	48,4	49,1

Πηγή: <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=11&la=2>

1.7. ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.7.1. Ξένες Επενδύσεις

Μετά την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων, η Ελλάδα έχει επενδύσει σε μεγάλο βαθμό στις γειτονικές βαλκανικές χώρες. Μεταξύ του 1997 και του 2009, το 12,11% των άμεσων ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στα Σκόπια ήταν Ελληνικά. Το 2009

μόνο, οι Έλληνες επένδυσαν € 380 εκατομμύρια στη χώρα αυτή, με εταιρείες όπως τα Ελληνικά Πετρέλαια να έχουν κάνει σημαντικές στρατηγικές επενδύσεις.

Ελληνικά κεφάλαια επένδυσαν € 1.380.000.000 στην Βουλγαρία μεταξύ 2005 και 2009 σε πολλές σημαντικές επιχειρήσεις που ανήκουν σε ελληνικές οικονομικές ομάδες. Στην Σερβία, δραστηριοποιούνται 250 ελληνικές εταιρείες με μια συνολική επένδυση ύψους άνω των € 2 δις €, στην Ρουμανία τα στατιστικά στοιχεία από το 2005 δείχνουν ότι οι ελληνικές επενδύσεις ξεπέρασαν τα 3 δις €.

1.7.2. Εμπόριο

Από την οικονομική κρίση του 2009, το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο στην Ελλάδα μειώθηκε σημαντικά από 43.3 δις € το 2008 σε 21.7 δις € το 2012. Οι εξαγωγές το 2012 σημείωσαν συνολική αύξηση της τάξης του 13,6%, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά το πιο μετριοπαθή ποσοστό 1,7%.

Η Ελλάδα είναι επίσης ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κύπρου (με εξαγωγές 27,4%, και εισαγωγές 21,7%) και ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος εισαγωγών των Σκοπίων (14,2%).

Σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα είναι έτοιμη να έχει ένα θετικό εμπορικό ισοζύγιο²⁰ των 12.3 δις € μέχρι το τέλος του 2013 (ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει τις εισαγωγές / εξαγωγές και των δύο αγαθών και υπηρεσιών).

²⁰ Εμπορικό ισοζύγιο ή καθαρές εξαγωγές, είναι η διαφορά μεταξύ της χρηματικής αξίας των εξαγωγών και των εισαγωγών της παραγωγής σε μια οικονομία σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΑΝΕΡΓΙΑ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανεργία ως φαινόμενο²¹ συμβαίνει όταν οι άνθρωποι δεν δουλεύουν και αναζητούν ενεργά εργασία (δεν είναι άεργοι²²), όπως ορίζεται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας²³, «άνεργοι»²⁴ είναι εκείνοι που σήμερα δεν εργάζονται, αλλά είναι πρόθυμοι και ικανοί να εργαστούν για αμοιβή, που διατίθενται σήμερα στην εργασία, και έχουν ενεργή αναζήτηση εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας είναι μέτρο επικράτησης της ανεργίας και υπολογίζεται ως ποσοστό, διαιρώντας τον αριθμό των ανέργων από τα άτομα του παρόντος εργατικού δυναμικού²⁵. Κατά τη διάρκεια περιόδων ύφεσης, η οικονομία βιώνει συνήθως ένα σχετικά υψηλό ποσοστό ανεργίας. Σύμφωνα με την έκθεση της Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, περισσότερα από 197 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως είναι άνεργοι ή 6% του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού ήταν χωρίς δουλειά το 2012²⁶.

Εξακολουθεί να υπάρχει σημαντική θεωρητική συζήτηση σχετικά με τα αίτια, τις συνέπειες και τις λύσεις για την ανεργία. Η κλασική οικονομική θεωρία²⁷, η νέα κλασική πολιτική οικονομία²⁸, και η Αυστριακή Σχολή Οικονομικών²⁹ υποστηρίζουν ότι

²¹ Σκουτέλης Γ., «Ανεργία Αίτια και Λύσεις», σελ. 17-21.

²² Η λέξη άεργος σημαίνει εκείνον που γενικά δεν έχει εργασία ή ασχολία ενώ η λέξη άνεργος προσδιορίζει εκείνον που αναζητεί εργασία αλλά δεν βρίσκει

²³ Η Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, (ΔΟΕ), (International Labour Organization), γνωστή και με το διεθνές αρκτικόλεξο ILO, (προφέρεται: Άϊ-Ελ-Όου), είναι ένας αυτόνομος διεθνής διακρατικός οργανισμός που συνδέεται με τον ΟΗΕ, του οποίου και αποτελεί εξειδικευμένη οργάνωση.

²⁴ <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>

²⁵ Το εργατικό δυναμικό αποτελείται από όσους έχουν εργασία (απασχολούμενοι) και εκείνους που δεν απασχολούνται (άνεργοι) αλλά έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργασθούν.

²⁶ http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0101

²⁷ Κλασική οικονομία θεωρείται ευρέως ως η πρώτη σύγχρονη σχολή οικονομικής σκέψης. Οι Κλασικοί οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι οι ελεύθερες αγορές αυτορυθμίζονται, χωρίς καμία παρέμβαση. Ο Adam Smith αναφέρει το λεγόμενο αόρατο χέρι, το οποίο κινεί τις αγορές προς τη φυσική ισορροπία τους, χωρίς να απαιτείται καμία εξωτερική παρέμβαση

²⁸ Η νέα κλασική μακροοικονομία, μερικές φορές ονομάζεται και νέα κλασική πολιτική οικονομία, είναι μια σχολή σκέψης μακροοικονομίας που χτίζει την ανάλυση της εξ ολοκλήρου σε ένα νεοκλασικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, τονίζει τη σημασία των αυστηρών βάσεων, στηριζόμενες στην μικροοικονομία και ιδιαίτερα σε ορθολογικές προσδοκίες.

οι μηχανισμοί της αγοράς είναι αξιόπιστα μέσα για την επίλυση της ανεργίας. Αυτές οι θεωρίες υποστηρίζουν και ισχυρίζονται³⁰ ότι οι παρεμβάσεις που επιβάλλονται στην αγορά εργασίας από το εξωτερικό τους, όπως ο συνδικαλισμός, οι γραφειοκρατικοί κανόνες εργασίας, ο ελάχιστος νομοθετημένος μισθός (κατώτατος μισθός), οι φόροι και άλλες ρυθμίσεις, αποθαρρύνουν την πρόσληψη εργαζομένων, έτσι έχουμε αύξηση της ανεργίας.

Εικόνα 2.1: Άνεργοι, στην «σειρά», για εύρεση εργασίας στον ΟΑΕΔ.

Η Κεϋνσιανή οικονομική θεωρία τονίζει την κυκλική φύση της ανεργίας και συνιστά αυτοσυγκράτηση στις κυβερνητικές παρεμβάσεις στην οικονομία που ισχυρίζονται ότι θα μειώσουν την ανεργία κατά τη διάρκεια της ύφεσης. Αυτή η θεωρία εστιάζει σε επαναλαμβανόμενες κρίσεις που μειώνουν ξαφνικά την συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες και, συνεπώς, τη μείωση της ζήτησης για τους εργαζόμενους. Κεϋνσιικά οικονομικά μοντέλα συνιστούν κρατικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην αύξηση της ζήτησης των εργαζόμενων από τις επιχειρήσεις. Αυτά περιλαμβάνουν οικονομικά ερεθίσματα, δημόσια χρηματοδότηση δημιουργίας θέσεων εργασίας, και επεκτατική νομισματική πολιτική.

²⁹ Το Austrian School είναι σχολείο οικονομικής σκέψης η οποία βασίζει την ανάλυσή της σχετικά με τις εύστοχες ενέργειες των ιδιωτών (μεθοδολογικού ατομικισμού).

³⁰ <http://www.econlib.org/library/Enc/AustrianSchoolofEconomics.html>

Εκτός από αυτές τις περιεκτικές οικονομικές θεωρίες της ανεργίας, υπάρχουν μερικές κατηγοριοποιήσεις της ανεργίας που χρησιμοποιούνται για μοντέλα με μεγαλύτερη ακρίβεια στις επιπτώσεις της ανεργίας εντός του οικονομικού συστήματος.

Οι κύριοι τύποι της ανεργίας περιλαμβάνουν³¹:

- την διαρθρωτική ανεργία³², η οποία επικεντρώνεται στα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας και της αναποτελεσματικότητας που ενυπάρχουν στις αγορές εργασίας, συμπεριλαμβανομένων μιας αναντιστοιχίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης των εργατών με τις απαραίτητες συνολικές ικανότητές τους. Τα Διαρθρωτικά επιχειρήματα τονίζουν τις αιτίες και τις λύσεις που σχετίζονται με επαναστατικές τεχνολογίες³³ και την παγκοσμιοποίηση³⁴.
- την ανεργία τριβής³⁵, που εστιάζεται σε εθελοντικές αποφάσεις των εν δυνάμει εργαζομένων. Οι αιτίες και οι λύσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας τριβής συχνά είναι ο κατώτατος μισθός. Οι Συμπεριφοριστικοί οικονομολόγοι³⁶ τονίζουν τις επιμέρους προκαταλήψεις στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, που συχνά περιλαμβάνουν τα προβλήματα και τις λύσεις που αφορούν τους σταθερούς μισθούς³⁷ και τους μισθούς αποδοτικότητας.

³¹ Λιαργκόβας Π., «Σύγχρονα Θέματα της Ελληνικής & Διεθνούς Οικονομίας», σελ. 46.

³² Η διαρθρωτική ανεργία εμφανίζεται όταν η αγορά εργασίας δεν είναι σε θέση να προσφέρει για τον καθένα που θέλει θέσεις εργασίας, διότι υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων των ανέργων και των δεξιοτήτων που απαιτούνται για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας.

³³ Αποδιοργανωτική καινοτομία, είναι η καινοτομία που βοηθά στη δημιουργία μιας νέας αγοράς, και διαταράσσει την υπάρχουσα, εκτοπίζοντας παλαιότερες τεχνολογίες. Ο όρος χρησιμοποιείται στην επιχειρηματικότητα και την τεχνολογία για να περιγράψει καινοτομίες που βελτιώνουν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία με τρόπους που η αγορά δεν περιμένει, συνήθως πρώτα με το σχεδιασμό για ένα διαφορετικό σύνολο καταναλωτών στη νέα αγορά και αργότερα από τη μείωση των τιμών στην υπάρχουσα αγορά.

³⁴ Παγκοσμιοποίηση, είναι η διαδικασία της διεθνούς ολοκλήρωσης που προκύπτει από την ανταλλαγή απόψεων ανά τον κόσμο, προϊόντων, και άλλων πτυχών του πολιτισμού. Με απλά λόγια, η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται σε διαδικασίες που αυξάνουν την παγκόσμια ανταλλαγή εθνικών και πολιτιστικών πόρων.

³⁵ Ανεργία τριβής, είναι το χρονικό διάστημα μεταξύ αλλαγής θέσεων εργασίας, δηλαδή όταν ο εργαζόμενος ψάχνει για εργασία, ή κατά την μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη. Μερικές φορές ονομάζεται ανεργία αναζήτησης και μπορεί να έχει εθελοντική χροιά στην βάση των συνθηκών ανεργίας.

³⁶ Συμπεριφοριστική οικονομία ή συμπεριφοριστική χρηματοδότηση, είναι η μελέτη των επιπτώσεων των κοινωνικών, γνωστικών και συναισθηματικών παραγόντων σχετικά με τις οικονομικές αποφάσεις ατόμων ή ιδρυμάτων για τις συνέπειες των τιμών της αγοράς, και την κατανομή των πόρων. Τα συμπεριφοριστικά μοντέλα ενσωματώνουν χαρακτηριστικά στοιχεία που προκύπτουν από την ψυχολογία με τη νεοκλασική οικονομική θεωρία. Με τον τρόπο αυτό, τα πρότυπα συμπεριφοράς καλύπτουν μια σειρά από έννοιες, μεθόδους και πεδία.

³⁷ Σταθερότητα, στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα την οικονομία, περιγράφεται μια κατάσταση στην οποία μια μεταβλητή της είναι ανθεκτική στην αλλαγή. Οι σταθερές τιμές είναι ένα σημαντικό μέρος της μακροοικονομικής θεωρίας, δεδομένου ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να εξηγήσουν γιατί οι αγορές δεν θα μπορούσαν να φθάσουν σε ισορροπία, βραχυπρόθεσμα ή ακόμη και ενδεχομένως μακροχρόνια. Οι ονομαστικοί μισθοί μπορεί επίσης να είναι σταθεροί. Οι δυνάμεις της αγοράς μπορεί να μειώσουν την

2.2. ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι οικονομολόγοι³⁸ διακρίνουν μεταξύ των διαφόρων τύπων και θεωριών της ανεργίας επικάλυψη, συμπεριλαμβανομένων της κυκλικής ή κεϋνσιανής ανεργία, της ανεργίας τριβής, της διαρθρωτικής ανεργίας και της κλασικής θεωρίας της ανεργίας. Από ορισμένους πρόσθετους τύπους της ανεργίας, που κατά καιρούς αναφέρονται είναι η εποχιακή ανεργία, και η κρυφή ανεργία³⁹.

Αν και έχουν υπάρξει διάφοροι ορισμοί στην «εθελοντική» και «ακούσια ανεργία»⁴⁰ στην οικονομική βιβλιογραφία, συχνά εφαρμόζεται μια απλή διάκριση. Η εθελοντική ανεργία αποδίδεται στις αποφάσεις του ατόμου, ενώ η ακούσια ανεργία, δημιουργείται λόγω του κοινωνικό-οικονομικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της δομής της αγοράς, των κυβερνητικών παρεμβάσεων, και του επιπέδου της συνολικής ζήτησης, στην οποία τα άτομα λειτουργούν. Με αυτούς τους όρους, πολύ ή περισσότερο η ανεργία τριβής⁴¹ είναι προαιρετική, δεδομένου ότι αντανακλά την ατομική συμπεριφορά αναζήτησης. Η εθελοντική ανεργία περιλαμβάνει εργαζόμενους που απορρίπτουν χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας, ενώ η ακούσια ανεργία περιλαμβάνει εργαζόμενοι που απολύονται λόγω οικονομικής κρίσης, της βιομηχανικής παρακμής, της πτώχευσης εταιρειών, ή της οργανωτικής αναδιάρθρωσης.

Από την άλλη πλευρά, η κυκλική ανεργία, η διαρθρωτική ανεργία, και η κλασική ανεργία είναι στη φύση τους σε μεγάλο βαθμό, ακούσιες. Ωστόσο, η ύπαρξη της διαρθρωτικής ανεργίας μπορεί να αντανακλά τις επιλογές των ανέργων κατά το παρελθόν, ενώ η κλασική (φυσική) ανεργία μπορεί να προκύψει από νομοθετικές και οικονομικές επιλογές που γίνονται από τα εργατικά συνδικάτα και τα πολιτικές των εκάστοτε κυβερνήσεων. Έτσι, στην πράξη, η διάκριση μεταξύ της εκούσιας και ακούσιας ανεργίας είναι δύσκολο να εξαχθεί.

πραγματική αξία της εργασίας σε έναν κλάδο, αλλά οι μισθοί θα έχουν την τάση να παραμείνουν στα προηγούμενα επίπεδα σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

³⁸ Πελαγίδης Θ. - Μητσόπουλος Μ., «Ανάλυση της Ελληνικής Οικονομίας. Η Προσοδοθηρία και οι Μεταρρυθμίσεις», σελ. 215-219.

³⁹ Συλλογικό έργο, «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Όψεις ενός εμμένοντος κινδύνου», σελ. 134-139.

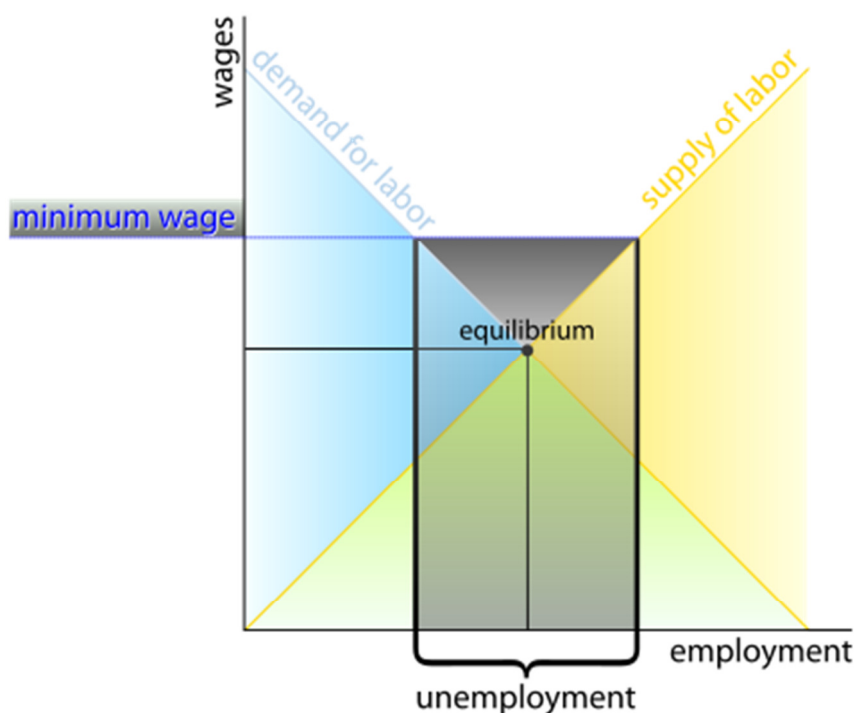
⁴⁰ Ακούσια ανεργία εμφανίζεται όταν ένα άτομο είναι πρόθυμη να συνεργαστεί με την επικρατούσα μισθών αλλά είναι άνεργοι. Ακούσια ανεργία διακρίνεται από εκούσιας ανεργίας, όπου οι εργαζόμενοι επιλέγουν να μην εργάζονται, επειδή τους μισθούς κράτησης είναι υψηλότερη από την επικρατούσα μισθών.

⁴¹ Ανεργία τριβής είναι το χρονικό διάστημα μεταξύ των θέσεων εργασίας, όταν ο εργαζόμενος ψάχνει για, ή τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη. Είναι μερικές φορές ονομάζεται η ανεργία αναζήτησης και μπορεί να είναι εθελοντική βάση τις συνθήκες των ανέργων ατόμου.

Οι σαφέστερες περιπτώσεις ακούσιας ανεργίας είναι εκείνες όπου υπάρχουν λιγότερες θέσεις εργασίας από τους διαθέσιμους ανέργους, ακόμη και όταν οι μισθοί έχουν τη δυνατότητα να προσαρμοστούν, έτσι ώστε ακόμη και αν όλες οι κενές θέσεις επρόκειτο να πληρωθούν, ορισμένοι άνεργοι θα εξακολουθούν να υπάρχουν. Αυτό συμβαίνει με την κυκλική ανεργία, όπως όταν οι μακροοικονομικές δυνάμεις προκαλούν μικροοικονομική ανεργία, που μπορεί να επιστρέψει και να οξύνει αυτές τις μακροοικονομικές δυνάμεις.

2.2.1. Κλασική θεωρία της ανεργίας

Πολλοί οικονομολόγοι έχουν υποστηρίξει κατά καιρούς ότι η ανεργία αυξάνει όσο μεγαλώνει η κρατική παρέμβαση στην οικονομία, για να προσπαθήσει να βελτιώσει τις συνθήκες των ατόμων χωρίς απασχόληση (άνεργους). Για παράδειγμα, ο αύξηση του ελάχιστου-κατώτατου μισθού αυξάνει το κόστος των εργατών με λίγες δεξιότητες πάνω από την ισορροπία της αγοράς, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι που επιθυμούν να εργαστούν, να μην μπορούν, διότι οι επιβαλλόμενοι μισθοί είναι μεγαλύτεροι από την αξία τους ως εργαζόμενοι, και είναι προτιμότερο για την δημοσιονομική πολιτική να μείνουν άνεργοι (διάγραμμα 2.1.).

Διάγραμμα 2.1: Αγοράς Εργασίας.

όταν για διαφόρους λόγους, με νόμους περιορίζονται οι απολύσεις, τότε οι επιχειρήσεις έχουν λιγότερες πιθανότητες να προσλάβουν ανέργους, η πρόσληψη γίνεται πιο επικίνδυνη, με αποτέλεσμα πολλοί νέοι να είναι άνεργοι και δεν μπορούν να βρουν δουλειά (αυτό συνέβαινε μέχρι πρότινος στην Ελλάδα).

Η κλασική ή πραγματικού μισθού θεωρία της ανεργίας, εμφανίζεται όταν οι πραγματικοί μισθοί για μια δουλειά είναι πάνω από το επίπεδο της αγοράς, με αποτέλεσμα ο αριθμός των θέσεων εργασίας που αναζητούνται να ξεπερνά τον αριθμό των κενών θέσεων.

Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό είναι πολύ δύσκολο να πραγματοποιηθεί χωρίς προβλήματα, γιατί αγνοώντας πολλούς εξωτερικούς παράγοντες και η υπερβολική απλοποίηση της σχέσης μεταξύ μισθών και ανεργίας, μπορεί να επηρεαστεί η ανεργία με αρνητικά ποσοστά. Ορισμένοι οικονομολόγοι, όπως ο Murray Rothbard⁴², δείχνουν ότι ακόμη και τα κοινωνικά ταμπού μπορεί να αποτρέψουν την κατακόρυφη πτώση των μισθών στην αγορά εργασίας.

Οι οικονομολόγοι Richard Vedder⁴³ και Lowell Gallaway⁴⁴ υποστηρίζουν ότι η εμπειρική καταγραφή των μισθών, της παραγωγικότητας και της ανεργίας επικυρώνουν την κλασική θεωρία της ανεργίας. Τα στοιχεία τους δείχνουν μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της αναπροσαρμοσμένης τιμής των πραγματικών μισθών και της ανεργίας. Ωστόσο, υποστηρίζουν ότι τα στοιχεία τους δεν λαμβάνουν υπόψη εξωγενή γεγονότα⁴⁵.

2.2.2. Κυκλική ανεργία

Η κυκλική, η ελλιπής, ή η κεύθσιανή ανεργία, συμβαίνει όταν δεν υπάρχει μεγάλη συνολική ζήτηση στην οικονομία έτσι ώστε να παρέχονται θέσεις εργασίας για

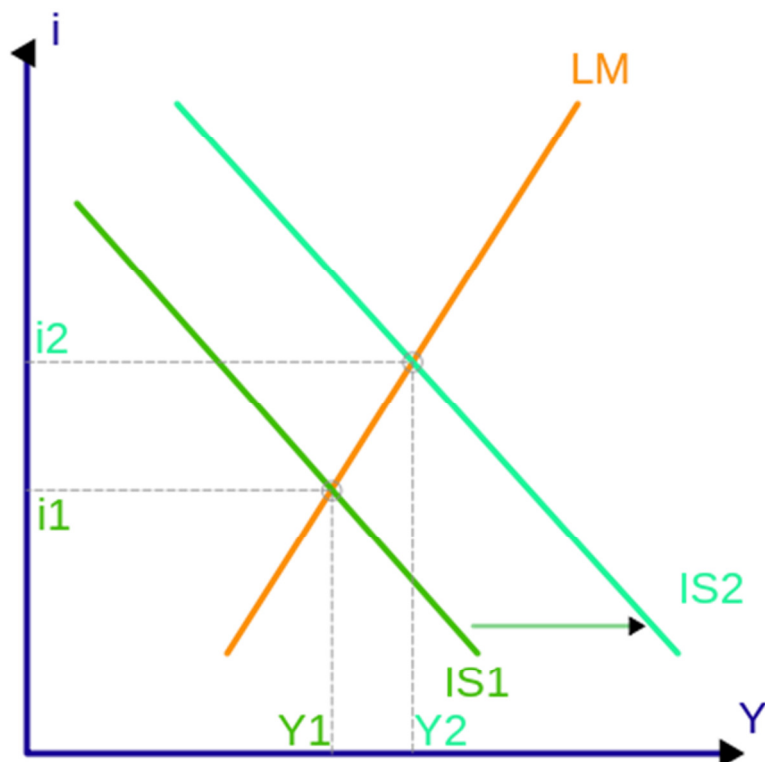
⁴² Αμερικανός οικονομολόγος της Αυστριακής Σχολής, καθώς και ιστορικός, φιλόσοφος και πολιτικός θεωρητικός. Τα γραπτά του η προσωπική επιρροή συνέβαλε στη δημιουργία του σύγχρονου φιλελευθερισμού και ήταν το κεντρικό πρόσωπο σε αυτόν.

⁴³ Richard Vedder είναι Αμερικανός οικονομολόγος, ιστορικός, συγγραφέας, αρθρογράφος και σήμερα διακεκριμένος Καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο.

⁴⁴ Lowell E. Gallaway είναι διακεκριμένος καθηγητής των Οικονομικών και Αναπληρωτής στο Ινστιτούτο Σύγχρονης Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο.

⁴⁵ Σε ένα οικονομικό μοντέλο, μια εξωγενής αλλαγή είναι αυτή που προέρχεται έξω από το μοντέλο και είναι ανεξήγητη από το μοντέλο που μελετάται.

τον καθένα που θέλει να εργαστεί. Η ζήτηση για τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες μειώνεται, άρα υπάρχει και μικρότερη παραγωγή με συνέπεια λιγότερους εργαζομένους. Οι μισθοί είναι σταθεροί και αμετάβλητοι και δεν emπίπτουν την κάλυψη του επιπέδου ισορροπίας, με επακόλουθα αποτελέσματα την μαζική ανεργία. Το όνομά της προέρχεται από τις συχνές αλλαγές στον κύκλο, παρόλο που η ανεργία μπορεί επίσης να είναι ανθεκτική, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης⁴⁶ της δεκαετίας του 1930 στις ΗΠΑ.

Διάγραμμα 2.2: Το υπόδειγμα IS-LM⁴⁷ χρησιμοποιείται για να αναλύσει το αποτέλεσμα των διαταραχών της ζήτησης στην οικονομία.

Η IS καμπύλη κινείται προς τα δεξιά, με αποτέλεσμα υψηλότερα επιτόκια (i) και επέκταση στην «πραγματική» οικονομία (πραγματικό ΑΕΠ, ή Y).

Με την κυκλική ανεργία, ο αριθμός των ανέργων υπερβαίνει τον αριθμό των κενών θέσεων εργασίας, έτσι ώστε ακόμη και αν η πλήρης απασχόληση⁴⁸, έχουν

⁴⁶ Η Μεγάλη Ύφεση ήταν μια σοβαρή παγκόσμια οικονομική ύφεση στη δεκαετία πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η χρονική στιγμή της Μεγάλης Ύφεσης ποικίλλει μεταξύ των εθνών, αλλά στις περισσότερες χώρες, άρχισε το 1930 και διήρκεσε μέχρι τα τέλη του 1938 ή στη μέση της δεκαετίας του 1940. Ήταν η μεγαλύτερη, πιο διαδεδομένη και πιο βαθιά ύφεση του 20^{ου} αιώνα.

⁴⁷ Είναι ένα μακροοικονομικό εργαλείο που αναδεικνύει τη σχέση μεταξύ των επιτοκίων και της πραγματικής παραγωγής, των αγαθών και των υπηρεσιών της αγοράς και της αγοράς χρήματος.

επιτευχθεί και όλες οι ανοικτές θέσεις πληρώθηκαν, κάποιοι εργαζόμενοι θα εξακολουθούν να παραμένουν άνεργοι. Μερικοί προσπαθούν να επικαλύψουν την κυκλική ανεργία με την ανεργία τριβής, διότι οι παράγοντες που προκαλούν την τριβή είναι εν μέρει από τις κυκλικές μεταβλητές. Για παράδειγμα, η απρόσκοπτη μείωση της προσφοράς χρήματος μπορεί να σοκάρει τους ορθολογικά οικονομικούς παράγοντες και ξαφνικά να αναστέλλουν τη συνολική ζήτηση για εργατικά χέρια και όχι μόνο.

Οι Κεϋνσιανοί οικονομολόγοι από την άλλη πλευρά βλέπουν την έλλειψη ζήτησης για θέσεις εργασίας ως δυνητικά διαχωρίσιμο μέγεθος-φαινόμενο από την κρατική παρέμβαση. Μια προτεινόμενη κρατική παρέμβαση αφορά ελλειμματικές δαπάνες⁴⁹ για την τόνωση της απασχόλησης και της ζήτησης. Μια άλλη κρατική παρέμβαση περιλαμβάνει μια επεκτατική νομισματική πολιτική⁵⁰ που αυξάνει την προσφορά χρήματος, το οποίο θα πρέπει να μειώσει τα επιτόκια και θα πρέπει να οδηγήσει σε αύξηση των μη κυβερνητικών δαπανών.

2.2.3. Μαρξική θεωρία της ανεργίας

Οι Μαρξιστές μοιράζονται επίσης την κεϋνσιανή άποψη της σχέσης μεταξύ οικονομικής ζήτησης και της απασχόλησης, αλλά με την προειδοποίηση ότι είναι η τάση του συστήματος της αγοράς να μειώσει τους μισθούς και να μειώσει τη συμμετοχή της εργασίας σε επίπεδο επιχείρησης, και προκαλείται η απαιτούμενη μείωση της συνολικής ζήτησης στο σύνολό της οικονομίας, προκαλώντας κρίσεις της ανεργίας σε περιόδους χαμηλής οικονομικής δραστηριότητας πριν από την συσσώρευση κεφαλαίων (επενδύσεις) και η φάση της οικονομικής ανάπτυξης έπειτα μπορεί να συνεχιστεί.

⁴⁸ Η πλήρης απασχόληση, στην μακροοικονομία, είναι το επίπεδο των ποσοστών απασχόλησης, όπου δεν υπάρχει κυκλική ή ελλιπής ανεργία.

Καμπύλη IS, είναι η καμπύλη των επενδύσεων και της εξοικονόμησης ενέργειας. Η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι το επιτόκιο και η εξαρτημένη μεταβλητή είναι το επίπεδο του εισοδήματος (ακόμη και αν το επιτόκιο είναι σχεδιασμένο κάθετα).

LM καμπύλη, προτίμησης για ρευστότητα και καμπύλη προσφοράς χρημάτων, η ανεξάρτητη μεταβλητή είναι «εισόδημα» και η εξαρτημένη μεταβλητή είναι «το επιτόκιο». Η καμπύλη LM δείχνει τους συνδυασμούς των επιτοκίων και τα επίπεδα του πραγματικού εισοδήματος για τα οποία η αγορά χρήματος είναι σε ισορροπία.

⁴⁹ Ελλειμματικές δαπάνες είναι το ποσοστό κατά το οποίο οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, ονομάζεται επίσης και έλλειμμα, ή έλλειμμα προϋπολογισμού. Δηλαδή το αντίθετο του πλεονάσματος του προϋπολογισμού. Ο όρος μπορεί να εφαρμοστεί στον προϋπολογισμό της κυβέρνησης ή ιδιωτικής εταιρείας.

⁵⁰ Η νομισματική πολιτική είναι η διαδικασία με την οποία η νομισματική αρχή της χώρας ελέγχει την προσφορά χρήματος, συχνά εστιάζεται σε ένα ποσοστό ενδιαφέροντος με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας, βέβαια τώρα αποτελεί κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική, λόγω της ONE.

Σύμφωνα με τον Καρλ Μαρξ⁵¹, η ανεργία είναι σύμφυτη στο ασταθές καπιταλιστικό σύστημα και περιοδικές κρίσεις μαζικής ανεργίας πρέπει να αναμένονται με μαθηματική ακρίβεια. Η λειτουργία του προλεταριάτου⁵² μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα είναι να παρέχει έναν «εφεδρικό στρατό εργασίας»⁵³ που δημιουργεί καθοδική πίεση στους μισθούς. Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαίρεση του προλεταριάτου σε υπερεργασία (εργαζομένων) και υποαπασχόληση (άνεργοι). Αυτός ο εφεδρικός στρατός εργασίας βρίσκεται σε συνεχή μάχη μεταξύ τους, για τις λιγοστές θέσεις εργασίας με ολοένα χαμηλότερες αμοιβές.

Με την πρώτη ματιά, σε δημοσιονομική οικονομική βάση, η ανεργία φαίνεται αναποτελεσματική, αφού οι άνεργοι δεν αυξάνουν τα κέρδη τους. Ωστόσο, η ανεργία είναι κερδοφόρα μέσα στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα, επειδή η ανεργία μειώνει τους μισθούς που είναι το κόστος από την πλευρά των ιδιοκτητών επιχειρηματικών μονάδων. Από αυτή την άποψη οι χαμηλοί μισθοί είναι όφελος του συστήματος με τη μείωση των οικονομικών προσόδων⁵⁴. Ωστόσο, αυτό δεν είναι προς όφελος των εργαζομένων. Τα καπιταλιστικά συστήματα χειραγωγούν άδικα την αγορά εργασίας, με την διαιώνιση της ανεργίας η οποία μειώνει τις απαιτήσεις των εργατιών για δίκαιους μισθούς. Οι εργαζόμενοι «πολεμούν» ένας εναντίον του άλλου στην υπηρεσία της αύξησης των κερδών για τους ιδιοκτήτες επιχειρηματικών μονάδων.

Σύμφωνα με τον Μαρξ, ο μόνος τρόπος για να εξαλειφθεί οριστικά η ανεργία θα είναι να καταργηθεί ο καπιταλισμός και το σύστημα του καταναγκαστικού ανταγωνισμού, και στη συνέχεια να στραφούν σε μια σοσιαλιστικό ή κομμουνιστικό οικονομικό σύστημα. Για τους σύγχρονους μαρξιστές, η ύπαρξη υψηλών ποσοστών

⁵¹ Γερμανός φιλόσοφος, οικονομολόγος, κοινωνιολόγος, ιστορικός, δημοσιογράφος, του επαναστατικού σοσιαλισμού. Έργο του Μαρξ στα οικονομικά έθεσαν τις βάσεις για την τρέχουσα αντίληψη της εργασίας και της σχέσης της με το κεφάλαιο, και έχει επηρεάσει μεγάλο μέρος της μετέπειτα οικονομικής σκέψης.

⁵² Το προλετάριο, ή προλεταριάτο, (από το Λατινικό «proletarius») είναι πολιτικός και κοινωνικός όρος που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει την κοινωνική, και οικονομική τάξη που αποτελείται από μισθωτούς εργάτες, το εισόδημα των οποίων προέρχεται αποκλειστικά από την πώληση της εργατικής τους δύναμης.

⁵³ Εφεδρικός στρατός εργασίας είναι μια έννοια στην Karl Marx 's κριτική της πολιτικής οικονομίας. Αναφέρεται στους άνεργους και υποαπασχολούμενους στην καπιταλιστική κοινωνία. Είναι συνώνυμος με τον «βιομηχανικό εφεδρικό στρατό» ή με το «σχετικό πληθυσμιακό πλεόνασμα», εκτός από το ότι οι άνεργοι ορίζονται ως αυτοί που στην πραγματικότητα αναζητούν εργασία και ότι το σχετικό πληθυσμιακό πλεόνασμα περιλαμβάνει επίσης άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν. Η χρήση της λέξης «στρατού» αναφέρεται στους εργάτες που επιστρατεύονται και πειθαρχούν στο χώρο εργασίας σε μια ιεραρχία, κάτω από την εντολή ή την αρχή των ιδιοκτητών του κεφαλαίου.

⁵⁴ Στην οικονομία, οικονομική πρόσοδος είναι αναλυτικός όρος για το τμήμα του εισοδήματος που καταβάλλεται σε έναν παράγοντα της παραγωγής. Οικονομική πρόσοδος είναι άσχετη και δεν πρέπει να συγχέεται με τον κοινό όρο του ενοικίου, μιας πληρωμής για την προσωρινή χρήση ενός αγαθού ή περιουσίας.

ανεργίας αποτελεί απόδειξη της αδυναμίας του καπιταλισμού συστήματος να εξασφαλίσει την πλήρη απασχόληση.

2.2.4. Θεωρία της πλήρους απασχόλησης

Με βάση τη θεωρία της ζήτησης, είναι δυνατή η κατάργηση της θεωρητικής κυκλικής ανεργίας με την αύξηση της συνολικής ζήτησης για τα προϊόντα και τους εργαζόμενους. Ωστόσο, τελικά η οικονομία χτυπά ένα «πληθωριστικό φράγμα» που επιβάλλεται από τα τέσσερα άλλα είδη της ανεργίας, στο βαθμό που υπάρχουν. Η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι η χαμηλή ανεργία πλήττει τον πληθωρισμό σε σύντομο χρονικό διάστημα, αλλά όχι μακροπρόθεσμα. Σε μακροπρόθεσμη βάση, η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος⁵⁵, δηλαδή ο εφοδιασμός με χρήματα μηδενικής ωριμότητας (που αντιπροσωπεύονται με μετρητά και ισοδύναμες καταθέσεις όψεως⁵⁶), είναι πολύ πιο έξυπνο μέτρο από τον πληθωρισμό χαμηλής ανεργίας.

Ορισμένοι θεωρητικοί οικονομολόγοι της ζήτησης βλέπουν το φράγμα του πληθωρισμού, όπως αντιστοιχεί στο φυσικό ποσοστό ανεργίας⁵⁷. Το «φυσικό» ποσοστό ανεργίας ορίζεται ως το ποσοστό της ανεργίας, το οποίο υφίσταται όταν η αγορά εργασίας είναι σε ισορροπία και δεν υπάρχει πίεση ούτε για αύξηση, ούτε για αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ένας εναλλακτικός τεχνικός όρος για αυτό το ποσοστό είναι το NAIRU⁵⁸ ή ο μη επιταχυνόμενος ρυθμός πληθωρισμού της ανεργίας. Δεν έχει σημασία το όνομά του, αλλά η θεωρία της ζήτησης υποστηρίζει ότι αν το ποσοστό ανεργίας έχει «πολύ χαμηλό» ποσοστό, ο πληθωρισμός θα επιταχυνθεί προς τα επάνω στον βωμό της ελέγχου των μισθών και των τιμών (εισοδηματικής πολιτικής).

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα με την NAIRU θεωρία είναι ότι κανείς δεν ξέρει ακριβώς ποια είναι η τιμή της NAIRU (ενώ αλλάζει σαφώς στην πάροδο του

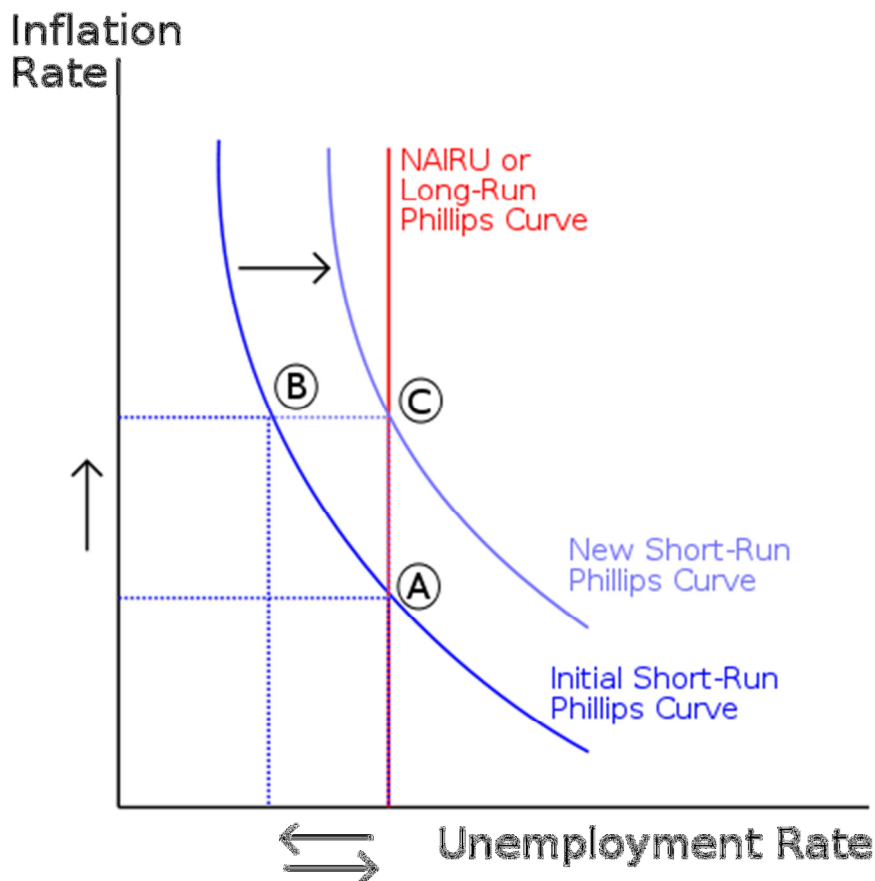
⁵⁵ Ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος, είναι η μέση συχνότητα με την οποία μονάδα χρημάτων δαπανώνται για νέα αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται εγχώριος σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

⁵⁶ Καταθέσεις όψεως, ή λογιστικό χρήμα. Τα κεφάλαια που διατηρούνται σε λογαριασμούς καταθέσεων ζήτησης σε εμπορικές τράπεζες. Αυτά τα υπόλοιπα λογαριασμών συνήθως θεωρούνται χρήματα και αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος με τη στενή έννοια της προσφοράς χρήματος μιας χώρας.

⁵⁷ Το φυσικό ποσοστό ανεργίας (μερικές φορές ονομάζεται το ποσοστό διαρθρωτικής ανεργίας) είναι μια έννοια της οικονομικής δραστηριότητας και αναπτύχθηκε κυρίως από τον Milton Friedman και τον Edmund Phelps στη δεκαετία του 1960.

⁵⁸ Στην μονεταριστική οικονομία, ιδιαίτερο έργο του Milton Friedman είναι το αρκτικόλεξο NAIRU (Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment) για τον μη επιταχυνόμενο πληθωρισμό σε ποσοστό της ανεργίας, και αναφέρεται σε ένα επίπεδο της ανεργίας κάτω από το οποίο ο πληθωρισμός αυξάνεται. Είναι ευρέως χρησιμοποιούμενη κυρίαρχη οικονομική θεωρία.

χρόνου) (διάγραμμα 2.3). Το περιθώριο σφάλματος μπορεί να είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με το πραγματικό ποσοστό ανεργίας, γεγονός που καθιστά δύσκολο να χρησιμοποιείται το NAIRU στη χάραξη πολιτικής.

Διάγραμμα 2.3: Βραχυχρόνια Καμπύλη Phillips πριν και μετά την επεκτατική πολιτική, με NAIRU. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το ποσοστό ανεργίας είναι ένας ανακριβής προγνωστικός δείκτης του πληθωρισμού σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Ένας άλλος, κανονιστικός, ορισμός της πλήρους απασχόλησης θα μπορούσε να είναι το ιδανικό ποσοστό ανεργίας. Θα αποκλείονται όλα τα είδη της ανεργίας, που αντιπροσωπεύουν μορφές της αναποτελεσματικότητας. Σε αυτό το είδος της «πλήρους απασχόλησης», η ανεργία θα αντιστοιχεί μόνο σε ανεργία τριβής (με εξαίρεση το τμήμα ενθάρρυνση της McJobs⁵⁹ στρατηγικής διαχείρισης) και έτσι θα είναι πολύ χαμηλή.

Ωστόσο, θα ήταν αδύνατο να επιτευχθεί αυτό με στόχο πλήρης απασχόλησης χρησιμοποιώντας μόνο την πλευρά της Κεϋνσιανής ζήτησης χωρίς το NAIRU και

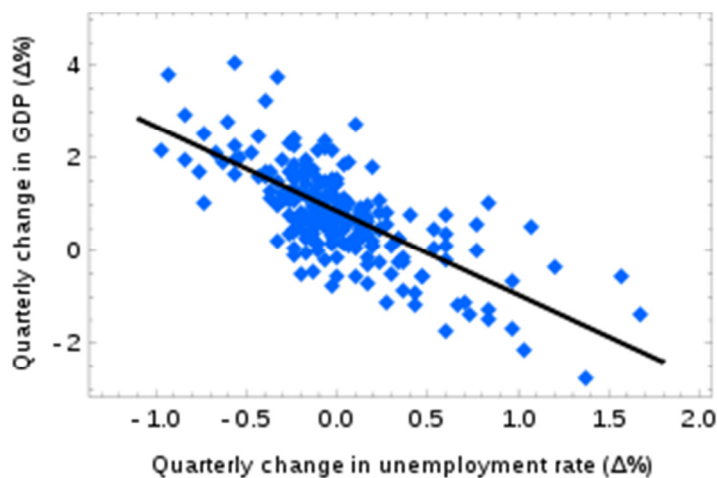
⁵⁹ McJob, είναι αργκό για χαμηλά αμειβόμενες και χαμηλού κύρους δουλειά, που απαιτεί λίγα προσόντα και προσφέρει πολύ μικρή πιθανότητα για ενδοεταιρική πρόοδο.

προκαλεί επιτάχυνση του πληθωρισμού (απουσία εισοδηματικής πολιτικής). Τα προγράμματα κατάρτισης με στόχο την καταπολέμηση της διαρθρωτικής ανεργίας θα βοηθήσουν σε αυτό το σημείο.

Στο βαθμό που η κρυφή ανεργία υπάρχει, αυτό σημαίνει ότι οι επίσημες στατιστικές για την ανεργία παρέχουν έναν κακό οδηγό για το ποσοστό ανεργίας και συμπίπτει με την «πλήρη απασχόληση».

2.2.5. Η διαρθρωτική ανεργία

Η διαρθρωτική ανεργία⁶⁰ εμφανίζεται όταν η αγορά εργασίας δεν είναι σε θέση να προσφέρει θέσεις εργασίας για τον καθένα που θέλει, διότι υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων των ανέργων, με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας. Η διαρθρωτική ανεργία είναι δύσκολο να διαχωριστεί εμπειρικά από την ανεργία τριβής, εκτός από το ότι διαρκεί περισσότερο. Όπως και με την ανεργία τριβής, τα κίνητρα ζήτησης δεν θα εργάζονται για την κατάργηση αυτού του είδους της ανεργίας.

Διάγραμμα 2.4: Ο Νόμος του Okun ερμηνεύει την ανεργία ως συνάρτηση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ.

Η διαρθρωτική ανεργία μπορεί επίσης με ενθάρρυνση να ανέλθει από επίμονη κυκλική ανεργία: μια οικονομία πάσχει από μακροχρόνια χαμηλή συνολική ζήτηση, αυτό σημαίνει ότι πολλοί από τους ανέργους είναι αποθαρρυνμένοι, ενώ οι ικανότητές τους (συμπεριλαμβανομένων αναζήτησης απασχόλησης των δεξιοτήτων)

⁶⁰ Σκουτέλης Γ., «Ανεργία Αίτια και Λύσεις», σελ. 82-84.

γίνονται παρωχημένες. Προβλήματα χρέους μπορεί να οδηγήσουν σε έλλειψη χρημάτων διαβίωσης και πτώση στο φαύλο κύκλο της φτώχειας⁶¹.

Αυτό σημαίνει ότι οι άνεργοι μπορεί να μην ταιριάζουν με τις κενές θέσεις εργασίας που δημιουργούνται, όταν η οικονομία ανακάμψει. Το συμπέρασμα είναι ότι η διατήρηση υψηλής ζήτησης μπορεί να μειώσει την διαρθρωτική ανεργία. Αυτή η θεωρία της εμμονής της διαρθρωτικής ανεργίας αναφέρεται ως παράδειγμα της εξάρτησης της διαδρομής ή της «υστέρησης».

2.2.5.1. Τεχνολογική ανεργία

Η τεχνολογική ανεργία⁶², υφίσταται λόγω της αντικατάστασης των εργατών από μηχανές, και υπολογίζεται ως διαρθρωτική ανεργία. Εναλλακτικά, τεχνολογική ανεργία μπορεί να αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο η σταθερή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας σημαίνει ότι λιγότεροι εργαζόμενοι χρειάζονται για να παράγουν το ίδιο επίπεδο παραγωγής κάθε χρόνο.

Το γεγονός ότι η συνολική ζήτηση μπορεί να αυξηθεί για να ασχοληθεί με αυτό το πρόβλημα, υποδηλώνει ότι το πρόβλημα αυτό είναι είδος αντί κυκλικής ανεργίας. Όπως προκύπτει από νόμο του Okun⁶³, η πλευρά της ζήτησης πρέπει να αναπτυχθεί αρκετά γρήγορα για να απορροφήσει όχι μόνο την αύξηση του εργατικού δυναμικού, αλλά και τους εργαζόμενους που απολύονται από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας.

2.2.5.2. Εποχιακή ανεργία

Η εποχιακή ανεργία μπορεί να θεωρηθεί και αυτή ως ένα είδος της διαρθρωτικής ανεργίας, δεδομένου ότι είναι ένα είδος της ανεργίας που συνδέεται με ορισμένα είδη θέσεων εργασίας (εργασίες κατασκευής, μεταναστευτικές γεωργικές,

⁶¹ Η σημερινή Ελληνική πραγματικότητα.

⁶² Η τεχνολογική ανεργία είναι η ανεργία κατά κύριο λόγο προκαλείται από την τεχνολογική αλλαγή. Δεδομένου ότι η τεχνολογική αλλαγή γενικά αυξάνει την παραγωγικότητα, είναι ένα δόγμα που πραγματοποιήθηκε στα οικονομικά από τον 19^ο αιώνα ότι η τεχνολογική αλλαγή, αν και διαταράσσει τη σταδιοδρομία των ατόμων και την υγεία των συγκεκριμένων εταιρειών, δημιουργεί ευκαιρίες για τη δημιουργία νέων, άσχετες θέσεις εργασίας.

⁶³ Στην οικονομία, νόμος του Okun, είναι μια εμπειρική σχέση που παρατηρήθηκε σχετικά με την ανεργία σε απώλειες στην παραγωγή μιας χώρας. Το «χάσμα» που δημιουργείται αναφέρει ότι για κάθε αύξηση 1% στο ποσοστό ανεργίας, μιας χώρας το ΑΕΠ θα είναι επιπλέον 2% χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του δυναμικού ΑΕΠ.

τουριστική «βιομηχανία»). Το αποτέλεσμα της είναι σημαντικό, ως μόνιμη διαρθρωτική ανεργία.

2.3. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

2.3.1. Ατομικά προβλήματα

Δυστυχώς η Ελλάδα μαστίζεται από τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παγκοσμίως (27%). Οι Άνεργοι αφού δεν είναι σε θέση να κερδίσουν χρήματα δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις οικονομικές υποχρεώσεις τους. Η αδυναμία να πληρώσουν δάνεια, υποθήκες ή και το ενοίκιο μπορεί να οδηγήσει στην έλλειψη στέγης μέσω έξωσης.

Η ανεργία αυξάνει τα κρούσματα του υποσιτισμού, ασθενειών, ψυχολογικού στρες, και της απώλειας της αυτοεκτίμησης, που οδηγεί στην κατάθλιψη. Ακόμη και εκείνοι που έχουν την τάση να είναι αισιόδοξοι θεωρούν ότι είναι δύσκολο να δούνε τη θετική πλευρά των πραγμάτων όταν είναι άνεργοι.

Δεν είναι πραγματική λύση του προβλήματος η δημιουργία θέσεων εργασίας χαμηλού εισοδήματος έναντι της ανεργίας. Αλλά δεδομένου ότι είναι πολύ δύσκολο και ανυπόφορο το αίσθημα της ανεργίας αυτές οι θέσεις εργασίας λειτουργούν περισσότερο συμπληρωματικά από ό, τι ως υποκατάστατο της ανεργίας.

Ένα άλλο πρόβλημα που δημιουργείται για τους ανέργους είναι ότι ο συνδυασμός της ανεργίας, η έλλειψη οικονομικών πόρων και η κοινωνική ευθύνη μπορεί να ωθήσει τους ανέργους να πάρουν δουλειές που δεν ταιριάζουν στις δεξιότητές τους ή να μην τους επιτρέπουν να χρησιμοποιούν τα talέντα τους. Η ανεργία μπορεί να προκαλέσει υποαπασχόληση, και ο φόβος απώλειας της εργασίας μπορεί από μόνος του να αποτελέσει έναυσμα ψυχολογικού άγχους. Καθώς το άγχος, μπορεί να προκαλέσει κατάθλιψη, έλλειψη εμπιστοσύνης, και τεράστιο στρες, οι άνεργοι θα αρχίσουν να χάνουν τις κοινωνικές επαφές τους, και τις καλές κοινωνικές δεξιότητες.

2.3.2. Κοινωνικά προβλήματα

Η Ελληνική οικονομία έχοντας υψηλά ποσοστά ανεργίας (27%) δεν χρησιμοποιεί όλους τους πόρους, και συγκεκριμένα της εργασίας, για την ανάπτυξή της.

Δεδομένου ότι λειτουργεί κάτω από της καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων της⁶⁴, θα μπορούσε να έχει μεγαλύτερη απόδοση, αν όλη η εργατική δύναμη ήταν ωφέλιμη. Ωστόσο, υπάρχει εξισορρόπηση μεταξύ οικονομικής αποδοτικότητας και της ανεργίας: εάν κατά την ανεργία τριβής, άνεργοι δέχθηκε την πρώτη εργασία που τους προσφέρθηκε, θα ήταν πιθανό να λειτουργούν κάτω από το επίπεδο των πραγματικών ικανοτήτων τους, που μειώνει την αποτελεσματικότητα της οικονομίας.

Κατά τη διάρκεια μακράς περιόδου ανεργίας, οι εργαζόμενοι μπορεί να χάσουν τις δεξιότητές τους, προκαλώντας σοβαρή απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου⁶⁵. Σύμφωνα με μελέτη της UNESCO⁶⁶ ένας άνεργος μπορεί να μειώσει το προσδόκιμο της ζωής των εργαζομένων περίπου επτά χρόνια.

Τα υψηλά ποσοστά της ανεργία μπορεί να ενθαρρύνουν την ξеноφοβία⁶⁷ και τον προστατευτισμό⁶⁸ καθώς οι εργαζόμενοι φοβούνται ότι οι ξένοι κλέβουν τις δουλειές τους. Οι προσπάθειες για τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας από τους ντόπιους εργαζόμενους περιλαμβάνουν νομικά εμπόδια κατά των «ξένων» που θέλουν θέσεις εργασίας.

Η υψηλή ανεργία μπορεί επίσης να προκαλέσει κοινωνικά προβλήματα όπως εγκληματικότητα. Όταν οι άνθρωποι έχουν λιγότερο διαθέσιμο εισόδημα από ό, τι πριν, είναι πολύ πιθανό τα επίπεδα εγκληματικότητας να αυξηθούν.

2.3.3. Πολιτικά προβλήματα

Τα υψηλά επίπεδα ανεργίας μπορεί να είναι τα αίτια εμφύλιας διαμάχης, σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγούν σε επανάσταση, και ιδιαίτερα στον ολοκληρωτισμό⁶⁹. Η

⁶⁴ Είναι ένα γράφημα που δείχνει τους διάφορους συνδυασμούς των ποσών των δύο βασικών προϊόντων που θα μπορούσαν να παραχθούν με την ίδια σταθερή συνολική ποσότητα καθενός από τους συντελεστές παραγωγής.

⁶⁵ Το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι το απόθεμα των ικανοτήτων, των γνώσεων, των κοινωνικών και των προσωπικών χαρακτηριστικών, όπως η δημιουργικότητα, που ενσωματώνονται στην ικανότητά του να εκτελεί εργασία, έτσι ώστε να παράγει οικονομική αξία.

⁶⁶ http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_1.htm

⁶⁷ Ξενοφοβία (από το "ξένος" + "φόβος") είναι όταν ένας άνθρωπος είναι επιφυλακτικός ή αντιπαθεί κάτι ή κάποιον που δεν είναι δικό του, δηλ. δεν ανήκουν στην ίδια εθνικότητα, θρησκεία κ.α.

⁶⁸ Γενικά ο όρος προστατευτισμός είναι οικονομικός όρος της οικονομικής πολιτικής που ασκεί μία χώρα προκειμένου να παράσχει προστασία της εγχώριας παραγωγής αγαθών έναντι ξένου ανταγωνισμού. Τα μέτρα - μέσα που λαμβάνει μία χώρα με αντικείμενο τον προστατευτισμό χαρακτηρίζονται προστατευτικά μέτρα.

⁶⁹ Ως ολοκληρωτικό καθεστώς ορίζεται η ανελεύθερη πολιτειακή κατάσταση σε ένα κράτος. Το καθεστώς αυτό ελέγχει και κατευθύνει άμεσα ή έμμεσα τις κοινωνικές δραστηριότητες των ατόμων. Η Αρεντ,

πτώση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης⁷⁰ το 1933 και η άνοδος του Αδόλφου Χίτλερ στην εξουσία, η οποία κορυφώθηκε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και το θάνατο δεκάδων εκατομμυρίων ανθρώπων και την καταστροφή μεγάλου μέρους του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης, οφείλεται στις κακές οικονομικές συνθήκες της Γερμανίας, και ιδίως το υψηλό ποσοστό ανεργίας άνω του 20%⁷¹.

Ο υπερπληθωρισμός στην Δημοκρατία της Βαϊμάρης δεν έχει κατηγορηθεί άμεσα για την άνοδο των Ναζί, αλλά η υψηλή ανεργία.

Η αύξηση της ανεργίας σε κάθε χώρα παραδοσιακά θεωρείται από το κοινό και τα μέσα ενημέρωσης ως βασικός εγγυητής της εκλογικής ήττας για κάθε κυβέρνηση.

2.3.4. Οφέλη

Αν και θεωρείται παράδοξο η ανεργία έχει και κάποια αντισταθμιστικά οφέλη. Το κύριο όφελος της ανεργίας, για ειδικευμένες εταιρείες (π.χ. κατασκευαστικές) είναι ότι οι άνεργοι άνθρωποι είναι διαθέσιμοι ανά πάσα στιγμή προς μετακίνηση (π.χ. για την κατασκευή της γέφυρας Χαρίλαος Τρικούπης ήρθαν εργαζόμενοι απ' όλη την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό). Αυτό επιτρέπει νέες και παλιές επιχειρήσεις να προσλάβουν προσωπικό.

Η ανεργία έχει υποστηριχθεί ότι είναι «ευεργετική» για τους ανθρώπους που δεν είναι άνεργοι, με την έννοια ότι αποτρέπει τον πληθωρισμό, ο οποίος και αυτός έχει βλαβερές συνέπειες, παρέχοντας (μαρξική άποψη) έναν εφεδρικό στρατό εργασίας⁷², που κρατά τους μισθούς ελεγχόμενους. Ωστόσο, η άμεση σύνδεση μεταξύ της πλήρους απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο και του τοπικού πληθωρισμού έχει αμφισβητηθεί από και οφείλεται στην πρόσφατη αύξηση του διεθνούς εμπορίου που προμηθεύει προϊόντα

συγγραφέας του βιβλίου «Το Ολοκληρωτικό Σύστημα» (εκδόσεις Ευρύαλος), ορίζει τον ολοκληρωτισμό ως ριζική καταστολή της πολιτικής και περιφρόνηση εκ μέρους της εξουσίας των ατομικών δικαιωμάτων του πολίτη.

⁷⁰ Ο όρος Δημοκρατία της Βαϊμάρης επεκράτησε, ως ιστορικός και πολιτικός όρος στη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία να εννοείται η (συμβατική) ονομασία του πολιτεύματος της Γερμανίας από το 1919 έως την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία το 1933.

⁷¹ Η Μεγάλη Ύφεση της κεντρικής Ευρώπης. Το ποσοστό ανεργίας στη Γερμανία, την Αυστρία και την Πολωνία αυξήθηκε στο 20%, ενώ η παραγωγή μειώθηκε κατά 40%. Μέχρι το Νοέμβριο του 1932, σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα είχαν αυξηθεί τα κοινωνικά τιμολόγια ή εισήγαγαν ποσοστώσεις εισαγωγής.

⁷² Εφεδρικός στρατός εργασίας είναι μια έννοια/κριτική του Karl Marx για την πολιτική οικονομίας. Αναφέρεται στους άνεργους και υποαπασχολούμενους στην καπιταλιστική κοινωνία. Είναι συνώνυμος με την «βιομηχανικό εφεδρικό στρατό» ή «σχετικό πλεόνασμα του πληθυσμού», εκτός από το ότι οι άνεργοι μπορούν να ορίζονται ως αυτούς που στην πραγματικότητα αναζητούν εργασία και ότι το σχετικό πλεόνασμα του πληθυσμού περιλαμβάνει άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν.

σε χαμηλές τιμές, ακόμη και όταν τα τοπικά ποσοστά απασχόλησης αυξάνονται σε πλήρη απασχόληση.

Η πλήρης απασχόληση δεν μπορεί να επιτευχθεί, επειδή οι εργαζόμενοι θα την αποφύγουν αν δεν απειλούνται με τη πιθανότητα της ανεργίας. Οι μισθοί δεν μπορούν να κατέβουν προς τα κάτω αρκετά για να φτάσει η ανεργία 0%. Αυτό συμβαίνει επειδή οι εργοδότες γνωρίζουν ότι όταν οι μισθοί μειώνονται, οι εργαζόμενοι θα δουλέψουν λιγότερο. Οι εργοδότες αποφεύγουν την πρόληψη εργαζομένων με πολύ χαμηλούς μισθούς, διότι οι εργαζόμενοι θα γίνουν αντιπαραγωγικοί. Οι υψηλότεροι μισθοί διαιωρίζουν την ανεργία, ενώ η απειλή της ανεργίας τους μειώνει, πράγμα οξύμωρο.

Κατά τη μαρξική θεωρία της ανεργίας, ειδικά συμφέροντα μπορούν να επωφεληθούν: ορισμένοι εργοδότες μπορούν να αναμένουν ότι οι εργαζόμενοι φοβούνται ότι θα χάσουν τη δουλειά τους και δεν θα απαιτήσουν αύξηση μισθών και παροχών. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η ανεργία μπορεί να προωθήσει τη γενική παραγωγικότητα της εργασίας και την αποδοτικότητα, βελτιώνοντας τη λογική των εργοδοτών για κέρδη.

Η βέλτιστη ανεργία έχει χρησιμοποιηθεί ως περιβαλλοντικό εργαλείο για να «φρενάρει» την διαρκώς επιταχυνόμενη αύξηση του ΑΕΠ, τη διατήρηση των επιπέδων των πόρων σε βιώσιμο πλαίσιο και των περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ωστόσο, το εργαλείο της άρνησης θέσεις εργασίας για τους εργαζομένους φαίνεται πρόθυμο ως ένα αμβλύ εργαλείο για τη διατήρηση των πόρων και του περιβάλλοντος. Βέβαια, η πλήρης απασχόληση των ανέργων του εργατικού δυναμικού, επικεντρώνεται προς τον στόχο της ανάπτυξης για πιο περιβαλλοντικά αποδοτικών μεθόδων για την παραγωγή και κατανάλωση, και θα μπορούσαν να παρέχουν μια πιο σημαντική και διαρκή σωρευτική τεχνική για περιβαλλοντικό όφελος και μειωμένη κατανάλωση πόρων. Αν ναι το μέλλον της οικονομίας και του εργατικού δυναμικού θα επωφεληθούν από τις προκύπτοντες διαρθρωτικές αυξήσεις στο βιώσιμο επίπεδο της αύξησης του ΑΕΠ.

Ορισμένοι επικριτές της «κουλτούρας της εργασίας», όπως ο αναρχικός Bob Black⁷³ βλέπουν την απασχόληση, ως υπερβολική έμφαση πολιτισμικών στις σύγχρονες χώρες. Αυτοί οι κριτικοί συχνά προτείνουν να κλείνουν οι δουλειές, όταν είναι δυνατόν, να εργάζονται λιγότερο, να επαναξιολογείται το κόστος διαβίωσης για το σκοπό αυτό, η

⁷³ Charles Robert «Bob Black», (γεννημένος 4 Ιαν., 1951) είναι Αμερικανός αναρχικός. Είναι ο συγγραφέας των βιβλίων Η κατάργηση της εργασίας και άλλων δοκιμίων.

δημιουργία θέσεων εργασίας οι οποίες να είναι «διασκεδαστικές», σε αντίθεση με την «επίπονη εργασία», και τη δημιουργία πολιτιστικών προτύπων, όπου η εργασία θα θεωρείται ως ανθυγιεινή. Αυτοί οι άνθρωποι υποστηρίζουν μια «αντι-εργασία» ηθική για τη ζωή.

2.3.5. Μείωση των ωρών εργασίας

Ως αποτέλεσμα της παραγωγικότητας, η εβδομαδιαία εργασία μειώθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Από τη δεκαετία του 1920 στην Ευρώπη, η μέση εβδομαδιαία εργασία ήταν 49 ώρες, αλλά μειώθηκε σε 40 ώρες (μετά την εφαρμογή των υπερωριών). Κατά την εποχή της Μεγάλης Ύφεσης της δεκαετίας του 1930, ήταν κατανοητό ότι τα τεράστια κέρδη παραγωγικότητας που οφείλονταν στην ηλεκτροδότηση, τη μαζική παραγωγή και τη γεωργική μηχανοποίηση, να έχουν ως αποτέλεσμα να μην έχουν την ανάγκη τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούνται στο παρελθόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Στην οικονομία⁷⁴, ο πληθωρισμός είναι η αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Όταν το γενικό επίπεδο των τιμών αυξάνεται, κάθε μονάδα νομίσματος αγοράζει λιγότερα αγαθά και υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, ο πληθωρισμός αντανακλά τη μείωση της αγοραστικής δύναμης⁷⁵ ανά μονάδα του χρήματος - μια απώλεια της πραγματικής αξίας, στο μέσο της ανταλλαγής και της λογιστικής εντός ενός οικονομικού κύκλου. Ένας κύριος μέτρο του πληθωρισμού των τιμών είναι το ποσοστό του πληθωρισμού, η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή σε ένα γενικό δείκτη τιμών⁷⁶ (συνήθως ο δείκτης τιμών καταναλωτή) την πάροδο του χρόνου.

3.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στις δεκαετίες του '70 και του '80 ο πληθωρισμός ήταν υψηλός σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες⁷⁷. Αλλά από τα μέσα της δεκαετίας του '90, οι ρυθμοί πληθωρισμού έχουν μειωθεί αισθητά, χάρη στις προσπάθειες που κατέβαλαν οι χώρες στο πλαίσιο της προετοιμασίας τους για την εισαγωγή του ευρώ και χάρη στη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ.

⁷⁴ Τα Οικονομικά είναι η κοινωνική επιστήμη που μελετά την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση των αγαθών και υπηρεσιών. Περιγράφει τη διαδικασία σε όρους ανταλλαγής μεταξύ ανταγωνιστικών επιλογών, όπως παρατηρείται μέσω μετρήσιμων ποσοτήτων όπως είναι οι εισροές, οι τιμές και οι εκροές.

⁷⁵ Η αγοραστική δύναμη ή αγοραστική αξία του χρήματος ορίζεται ως το αντίστροφο του γενικού δείκτη τιμών. Δηλαδή $A.Δ.Χ. = 1/P$, όπου P ο δείκτης τιμών. Εκφράζει την ποσότητα προϊόντων που μπορεί κάποιος να αποκτήσει με μία χρηματική μονάδα σήμερα, σε σχέση με την ποσότητα που μπορούσε να αποκτήσει σε κάποιο παλιότερο έτος βάσης.

⁷⁶ Δείκτης τιμών, είναι μια κανονική μέση τιμή (συνήθως ένας σταθμισμένος μέσος όρος) για μια δεδομένη κλάση αγαθών ή υπηρεσιών σε μια δεδομένη περιοχή, κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου χρονικού διαστήματος.

⁷⁷ Μόσχος Δ., «Σύγκλιση και πληθωρισμός, θεωρητικές επισημάνσεις και η εμπειρία της Ελλάδας», σελ. 43-47.

3.3. ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Ιστορικά, ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής λογοτεχνίας ασχολήθηκε με το ζήτημα του τι προκαλεί τον πληθωρισμό και τι επιπτώσεις έχει. Υπήρχαν διαφορετικές σχολές σκέψης ως προς τις αιτίες του πληθωρισμού. Οι περισσότερες μπορούν να χωριστούν σε δύο ευρείες περιοχές:

- 1) θεωρίες της ποιότητας του πληθωρισμού και των
- 2) θεωριών ποσότητα του πληθωρισμού.

Η θεωρία της ποιότητας του πληθωρισμού στηρίζεται στην προσδοκία ένας πωλητής να είναι σε θέση να ανταλλάσσει χρήματα, σε μεταγενέστερο χρόνο, για εμπορεύματα που θα του είναι επιθυμητά, ως αγοραστής.

Η ποσοτική θεωρία του πληθωρισμού στηρίζεται στην εξίσωση ποσότητας του χρήματος που σχετίζεται με την προσφορά χρήματος, της ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος⁷⁸, και την ονομαστική αξία των ανταλλαγών. Οι Adam Smith και David Hume πρότειναν μια ποσοτική θεωρία του πληθωρισμού για τα χρήματα, και μια θεωρία της ποιότητας του πληθωρισμού για την παραγωγή.

Επί του παρόντος, η ποσοτική θεωρία του χρήματος είναι ευρέως αποδεκτή ως ένα ακριβές μοντέλο του πληθωρισμού σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει πλέον ευρεία συναίνεση μεταξύ των οικονομολόγων ότι, μακροπρόθεσμα, ο πληθωρισμός ουσιαστικά εξαρτάται από το ρυθμό αύξησης της προσφοράς χρήματος σε σχέση με την ανάπτυξη της οικονομίας. Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα ο πληθωρισμός ως όρος μπορεί να επηρεάζεται από πιέσεις της προσφοράς και της ζήτησης στην οικονομία, και επηρεάζεται από τη σχετική ελαστικότητα των τιμών, των μισθών, και των επιτοκίων.

Το ζήτημα του κατά πόσον τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα διαρκούν αρκετό καιρό είναι σημαντικό και είναι το κεντρικό θέμα της συζήτησης μεταξύ μονεταριστικών⁷⁹ και κεϋνσιανών⁸⁰ οικονομολόγων.

⁷⁸ Είναι η μέση συχνότητα με την οποία μια μονάδα χρημάτων δαπανώνται για νέα αγαθά και υπηρεσίες, που παράγονται εγχωρίως, σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

⁷⁹ Μονεταρισμός είναι μια σχολή οικονομικής σκέψης που υπογραμμίζει το ρόλο των κυβερνήσεων στον έλεγχο της κυκλοφορίας του ποσού των χρημάτων.

3.4. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού σε μία οικονομία είναι ποικίλες και μπορεί να είναι ταυτόχρονα και θετικές και αρνητικές.

Οι αρνητικές επιπτώσεις του πληθωρισμού περιλαμβάνουν την αύξηση του κόστους ευκαιρίας της διακράτησης χρήματος, την αβεβαιότητα για μελλοντικό πληθωρισμό που μπορεί να αποθαρρύνει τις επενδύσεις και την αποταμίευση, εάν ο πληθωρισμός είναι αρκετά γρήγορος τότε δημιουργούνται ελλείψεις των εμπορευμάτων καθώς οι καταναλωτές αρχίζουν συσώρευση⁸¹ λόγω της ανησυχίας ότι οι τιμές θα αυξηθούν στο μέλλον⁸².

Στα θετικά αποτελέσματα περιλαμβάνονται η διασφάλιση ότι οι κεντρικές τράπεζες μπορούν να προσαρμόσουν τα πραγματικά επιτόκια (για την άμβλυνση της ύφεσης), και η ενθάρρυνση των επενδύσεων σε μη νομισματικά σχέδια του κεφαλαίου.

Ορισμένοι οικονομολόγοι⁸³ υποστηρίζουν ότι τα υψηλά ποσοστά του πληθωρισμού και του υπερπληθωρισμού προκαλούνται από την υπερβολική αύξηση της προσφοράς χρήματος, ενώ άλλοι εκτιμούν⁸⁴ ότι υπό τις συνθήκες μιας παγίδας ρευστότητας, μεγάλες «ενέσεις» προσφοράς χρήματος⁸⁵ δεν μπορεί να προκαλέσουν σημαντικά υψηλότερο πληθωρισμό. Απόψεις σχετικά με το ποιοι παράγοντες καθορίζουν χαμηλά έως μέτρια ποσοστά του πληθωρισμού είναι ποικίλα.

Ο χαμηλό ή μέτριος πληθωρισμός μπορεί να αποδοθεί στις διακυμάνσεις της πραγματικής ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες, ή σε αλλαγές στις διαθέσιμες προμήθειες, όπως κατά τη διάρκεια ελλείψεων, καθώς και αλλαγές στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος, δηλαδή στην ταχύτητα παροχής. Ωστόσο, η γενική άποψη είναι ότι σε μια μακρά παρατεταμένη οικονομικά περίοδο, ο πληθωρισμός προκαλείται, όταν η προσφορά χρήματος αυξάνεται ταχύτερα από το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης.

⁸⁰ Η Κεϋνσιανή οικονομία προτείνει ότι οι αλλαγές στην προσφορά χρήματος δεν επηρεάζουν άμεσα τις τιμές, και ότι η ορατή διόγκωση είναι το αποτέλεσμα των πιέσεων στην οικονομία να εκφραστούν στις τιμές.

⁸¹ Είναι ένας γενικός όρος για μια συμπεριφορά που οδηγεί τους ανθρώπους να συσσωρεύουν τρόφιμα ή άλλα αντικείμενα κατά τις περιόδους έλλειψης.

⁸² Αλεξανδρίδης Μ., «Ελληνική Οικονομία», σελ. 86-91.

⁸³ Βαρσάμη Χαρούλα, Καραγιάννης Κωνσταντίνος και ο Πετρή Αργύρης.

⁸⁴ Μπαρμπατσάλος Λευτέρης, Τσερκέζος Δίκαιος και η Κουρτογιάννη Παναγιώτα.

⁸⁵ Στην οικονομία, η προσφορά χρήματος, είναι το συνολικό ποσό των διαθέσιμων χρηματικών περιουσιακών στοιχείων σε μια οικονομία σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Σήμερα, οι περισσότεροι οικονομολόγοι ευνοούν ένα χαμηλό και σταθερό πληθωρισμό. Ο χαμηλός και σταθερός πληθωρισμός (σε αντίθεση με τον μηδενικό ή τον αρνητικό), μειώνει τη σοβαρότητα της οικονομικής ύφεσης, επιτρέποντας την αγορά εργασίας να προσαρμοστεί πιο γρήγορα σε μια ύφεση, μειώνει τον κίνδυνο μιας παγίδας ρευστότητας⁸⁶ και αποτρέπει τη νομισματική πολιτική από τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Το έργο της διατήρησης του πληθωρισμού σε χαμηλό και σταθερό επίπεδο δίνεται συνήθως στις νομισματικές αρχές. Σε γενικές γραμμές, οι νομισματικές αρχές είναι οι κεντρικές τράπεζες που ελέγχουν τη νομισματική πολιτική μέσα από τον καθορισμό των επιτοκίων, μέσω πράξεων ανοικτής αγοράς, καθώς και μέσω της ρύθμισης των τραπεζικών ελάχιστων αποθεματικών.

3.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Μια ποικιλία μεθόδων και πολιτικών έχουν χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο του πληθωρισμού. Ο πρωταρχικός στόχος της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ⁸⁷ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Αυτή είναι η καλύτερη συμβολή της νομισματικής πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η νομισματική πολιτική λειτουργεί με επηρεασμό των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, επηρεάζοντας έτσι τις οικονομικές εξελίξεις, προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ μεσοπρόθεσμα.

3.5.1. Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ έχει υιοθετήσει μια συγκεκριμένη στρατηγική για να εξασφαλίσει την επιτυχή άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Η ΕΚΤ έχει ορίσει τη σταθερότητα των τιμών ως ένα έτος σε έτος αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) για τη ζώνη του ευρώ κάτω του 2%. Στο πλαίσιο της επιδίωξης της σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ αποσκοπεί στη διατήρηση ρυθμών πληθωρισμού κάτω, αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα.

⁸⁶ Παγίδα ρευστότητας είναι μια κατάσταση που περιγράφεται στην κεννσιανή οικονομία στην οποία, οι ενέσεις μετρητών στο ιδιωτικό τραπεζικό σύστημα από την κεντρική τράπεζα αποτυγχάνουν να μειώσουν τα επιτόκια και ως εκ τούτου αδυνατούν να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη.

⁸⁷ <http://www.ecb.int/ecb/html/index.el.html>

Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με το κατάλληλο επίπεδο των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Είναι βασίζεται σε ορισμένες γενικές αρχές που έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν την επιτυχή άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ περιλαμβάνει

⇒ έναν ποσοτικό ορισμό της σταθερότητας των τιμών, και

⇒ μια διττή προσέγγιση στην ανάλυση των κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών.

Η εξωτερική επικοινωνία της στρατηγικής αντανακλά την διαφοροποιημένη προσέγγιση για τη νομισματική πολιτική η ΕΚΤ έχει υιοθετήσει για την εσωτερική της διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Προκειμένου να εξυπηρετήσει καλύτερα το στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ, όπως και κάθε άλλη κεντρική τράπεζα, πρέπει να αναλύσει σε βάθος τις οικονομικές εξελίξεις. προσέγγιση της ΕΚΤ για την οργάνωση, την αξιολόγηση και τη διασταύρωση των πληροφοριών σχετικές με την αξιολόγηση των κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών βασίζεται σε δύο προσεγγίσεις ανάλυσης, που αναφέρεται ως «δύο πυλώνες»: οικονομική ανάλυση και τη νομισματική ανάλυση. Αποτελούν τη βάση για τη συνολική αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τους κινδύνους για τη σταθερότητα των τιμών και των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής της.

3.5.2. Τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης

Εάν η οικονομική ανάπτυξη συμβαδίζει με την αύξηση της προσφοράς χρήματος, ο πληθωρισμός θα πρέπει να συμβεί όταν όλα τα άλλα οικονομικά μεγέθη είναι ίσα. Μια μεγάλη ποικιλία από παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν το ρυθμό και των δύο. Για παράδειγμα, οι επενδύσεις στην παραγωγή της αγοράς, των υποδομών, της εκπαίδευσης, καθώς και της προληπτικής υγειονομικής περίθαλψης μπορούν να αναπτυχθούν όλα σε μια οικονομία μάλιστα σε μεγαλύτερες ποσότητες από ό, τι δόθηκαν επενδυτικές δαπάνες.

3.6. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ

Η μέτρηση του πληθωρισμού σε μια οικονομία απαιτεί αντικειμενικά μέσα διαφοροποίησης αλλαγών σε ονομαστικές τιμές, σε ένα κοινό σύνολο αγαθών και υπηρεσιών, και να διακρίνονται από εκείνες τις τιμές που μετατοπίζονται δηλαδή που προκύπτουν από μεταβολές στην αξία τους από, τον όγκο, την ποιότητα ή την απόδοση.

Για να μετρηθεί ο συνολικός πληθωρισμός, μετριέται η μεταβολή της τιμής ενός μεγάλου «καλαθιού» των αντιπροσωπευτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτός είναι ο σκοπός του δείκτη τιμών, ο οποίος είναι συνδυασμένος με την τιμή του «καλαθιού» των πολλών αγαθών και υπηρεσιών. Η συνδυασμένη τιμή είναι το άθροισμα των σταθμισμένων τιμών των περιουσιακών στοιχείων στο «καλάθι». Η σταθμισμένη τιμή υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας την τιμή μονάδας ενός στοιχείου με τον αριθμό αυτού του στοιχείου που ο μέσος καταναλωτής αγοράζει.

Η σταθμισμένη τιμολόγηση είναι ένα απαραίτητο μέσο για τη μέτρηση των επιπτώσεων των επιμέρους μεταβολών των τιμών μονάδας στο συνολικό πληθωρισμό της οικονομίας. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, για παράδειγμα, χρησιμοποιεί δεδομένα που συλλέγονται από τοπογραφικά νοικοκυριά για να καθορίσει το ποσοστό των συνολικών δαπανών του τυπικού καταναλωτή που δαπανά για συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες. Αυτές οι σταθμισμένες μέσες τιμές συνδυάζονται για τον υπολογισμό της συνολικής τιμής. Για την καλύτερη και σωστότερη εύρεση της συνολικής τιμής που αφορούν τις μεταβολές των τιμών στην πάροδο του χρόνου, ευρετήρια επιλέγουν συνήθως ένα «έτος βάσης» των τιμών και εκχωρείτε η τιμή 100. Οι τιμές του δείκτη κατά τα επόμενα χρόνια, εκφράζεται σε σχέση με την τιμή του έτους βάσης. Ενώ η σύγκριση των μέτρων του πληθωρισμού για διάφορες περιόδους πρέπει κανείς να λάβει υπόψη την επίδραση της βάσης σύγκρισης.

Τα μέτρα κατά του πληθωρισμού συχνά τροποποιούνται με την πάροδο του χρόνου, είτε για το σχετικό βάρος των εμπορευμάτων του ειδικού καλαθιού, ή στον τρόπο με τον οποίο τα αγαθά και οι υπηρεσίες συνδέονται με τα αγαθά και τις υπηρεσίες από το παρελθόν. Στην πάροδο του χρόνου, οι προσαρμογές γίνονται με το είδος των αγαθών και υπηρεσιών που επιλέγονται προκειμένου να αντανakλούν στις αλλαγές, στα είδη των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζονται από τον «τυπικό καταναλωτή». Νέα προϊόντα μπορούν να εισαχθούν, παλαιότερα προϊόντα εξαφανίζονται, η ποιότητα των

υπαρχόντων προϊόντων μπορεί να αλλάξει, και οι προτιμήσεις των καταναλωτών μπορούν να μετακινούνται. Τόσο το είδος των αγαθών και υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στο «καλάθι» και της σταθμισμένης τιμής που χρησιμοποιούνται σε μέτρα του πληθωρισμού θα πρέπει να αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, προκειμένου να συμβαδίζουν με την εξέλιξη της αγοράς.

Οι αριθμοί και τα ποσοστά του πληθωρισμού συχνά διορθώνονται ανά εποχή του έτους, προκειμένου να διαφοροποιηθούν σε αναμενόμενη συγκυριακή αύξηση κόστους. Τα ποσοστά του πληθωρισμού πρέπει να είναι ο μέσος όρος ή αλλιώς υποβάλλεται σε στατιστικές τεχνικές, προκειμένου να αρθεί η στατιστική του θορύβου⁸⁸ και η αστάθεια ατομικών τιμών.

Κατά την εξέταση του πληθωρισμού, οικονομικά ιδρύματα μπορούν να επικεντρωθούν μόνο σε ορισμένα είδη των τιμών ή άλλων δεικτών, όπως ο δείκτης του δομικού πληθωρισμού⁸⁹ που χρησιμοποιείται από τις κεντρικές τράπεζες για τη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής.

Οι περισσότεροι δείκτες πληθωρισμού υπολογίζονται από σταθμισμένο μέσο όρο των επιλεγμένων μεταβολές των τιμών. Αυτό εισάγει αναγκαστική παραμόρφωση, και μπορεί να οδηγήσει σε νόμιμες διαφωνίες σχετικά με το πραγματικό ποσοστό του πληθωρισμού. Αυτό το πρόβλημα μπορεί να ξεπεραστεί με τη συμπερίληψη όλων των διαθέσιμων μεταβολών τιμών στον υπολογισμό, και στη συνέχεια, επιλέγοντας την μέση τιμή.

⁸⁸ Είναι η ανεξήγητη μεταβολή σε ένα στατιστικό δείγμα. Δηλαδή με τον όρο αυτό παρουσιάζονται τα λάθη και τα ανεξήγητα υπολείμματα στον τομέα των στατιστικών.

⁸⁹ Ο πυρήνας του πληθωρισμού αντιπροσωπεύει τη μακροπρόθεσμη τάση του επιπέδου των τιμών. Κατά τη μέτρηση του μακροπρόθεσμου πληθωρισμού, οι μεταβατικές μεταβολές των τιμών θα πρέπει να αποκλειστούν. Ένας τρόπος να επιτευχθεί αυτό είναι με την εξαίρεση των στοιχείων που συχνά υπόκεινται σε ευμετάβλητες τιμές, όπως τα τρόφιμα και η ενέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δύο από τις πιο σημαντικές μακροοικονομικές έννοιες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ο πληθωρισμός και η ανεργία. Στην πραγματικότητα, είναι δύσκολο να διαβάσεις εφημερίδα ή να παρακολουθήσεις το βραδινό δελτίο ειδήσεων χωρίς να ακούσεις τουλάχιστον μία από τις προαναφερθείσες αυτές έννοιες.

Γιατί οι άνθρωποι είναι τόσο απασχολημένοι με τον πληθωρισμό και την ανεργία; Απλούστατα διότι αυτές οι μακροοικονομικές έννοιες επηρεάζουν κάθε άτομο στην οικονομία. Όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός, οι τιμές αυξάνουν με ταχείς ρυθμούς καθώς και τα επιτόκια. Όταν η ανεργία είναι υψηλή, οι άνθρωποι είναι άνεργοι και υφίστανται βιοποριστικό πρόβλημα. Ο υψηλός πληθωρισμός και η υψηλή ανεργία προκαλούν για τους περισσότερους καταναλωτές. Με λίγα λόγια, ο πληθωρισμός και η ανεργία έχουν άμεση σχέση με τον πλούτο και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων στην οικονομία.

Ο πληθωρισμός επηρεάζει την αγοραστική δύναμη του χρήματος διαχρονικά. Τα επιτόκια, οι αποταμιεύσεις, και η κατανάλωση αγαθών είναι στενά συνδεδεμένη με τον πληθωρισμό, τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη. Ομοίως, το ποσοστό ανεργίας είναι μια σημαντική μεταβλητή της οικονομικής ανάπτυξης και μάλιστα συνδέεται με το ποσοστό του πληθωρισμού. Το πιο σημαντικό είναι, πως αυτές οι δύο μεταβλητές είναι χρήσιμες στην έκφραση και συγκρίνοντας την κατάσταση της οικονομίας με το παρελθόν και το παρόν, βγαίνουν χρήσιμα συμπεράσματα για την οικονομία.

Η θεωρία των δυο εννοιών παρέχουν ένα πλήρες βασικό σύνολο εργαλείων για τη μέτρηση της οικονομίας. Η κατανόηση τους, δηλαδή πώς αυτές οι έννοιες λειτουργούν μαζί για τη μέτρηση της οικονομίας, παρέχει την ευκαιρία να εξαχθούν

χρήσιμα αποτελέσματα των οικονομικών αλλαγών που διενεργούνται στις σημερινές οικονομίες και ιδιαίτερα στην πληγείσα Ελληνική οικονομία.

4.2. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ

Νόμος του Okun⁹⁰ περιγράφει μια σαφή σχέση μεταξύ ανεργίας και εθνικής παραγωγής. Μια τέτοια σχέση κάνει αίσθηση· καθώς οι περισσότεροι άνθρωποι σε ένα έθνος θεωρούν σωστό την έξοδο της χώρας από οποιαδήποτε κρίση.

Με βάση νόμο του Okun⁹¹, ένας άλλος οικονομολόγος, ο AW Phillips, ανακάλυψε την σχέση ανάμεσα στην ανεργία και τον πληθωρισμό. Η αλυσίδα των βασικών ιδεών πίσω από αυτή την πεποίθηση είναι η εξής: δεδομένου ότι περισσότεροι άνθρωποι εργάζονται για την εθνική αύξηση της παραγωγής, με αποτέλεσμα οι μισθοί να αυξάνονται, οι καταναλωτές να έχουν περισσότερα χρήματα για να ξοδεύουν περισσότερο, οι καταναλωτές να απαιτούν περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες, τελικά προκαλώντας αύξηση στις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, ο Phillips έδειξε ότι η ανεργία και ο πληθωρισμός μοιράζονται μια αντίστροφη σχέση· ο πληθωρισμός αυξάνεται καθώς η ανεργία μειώνεται, ο πληθωρισμός υποχωρεί ενώ η ανεργία αυξάνεται.

Για τους οικονομικούς φορείς μιας χώρας, η χάραξη πολιτικής, είναι να κρατήσουν τόσο τον πληθωρισμό όσο και την ανεργία σε χαμηλά επίπεδα, η ανακάλυψη Phillip ήταν μια σημαντική εννοιολογική επανάσταση, αλλά και θέτει μια ενοχλητική πρόκληση· πώς να κρατηθεί τόσο η ανεργία όσο και ο πληθωρισμός σε χαμηλά επίπεδα, όταν η μείωση του ενός οδηγεί στην αύξηση του άλλου μεγέθους;

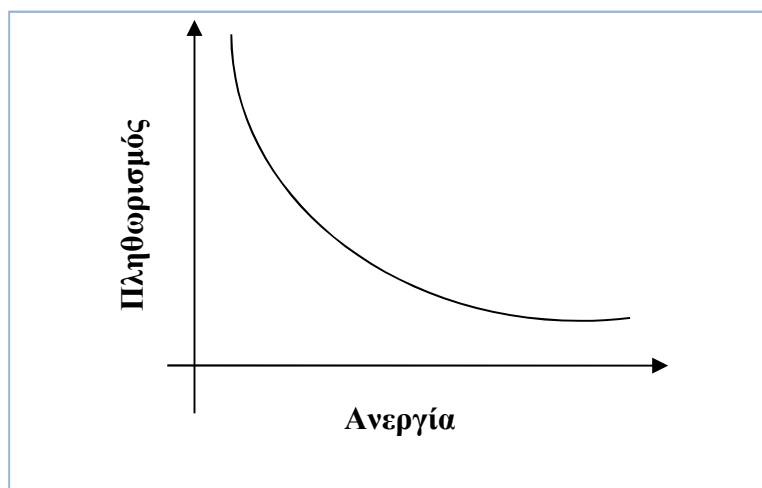
4.2.1. Η Καμπύλη Phillips

Όταν οι οικονομολόγοι βλέπουν τον πληθωρισμό και την ανεργία σε σύντομο χρονικό διάστημα, παρατηρούν μια πρόχειρη αντίστροφη συσχέτιση μεταξύ των δύο. Όταν η ανεργία είναι υψηλή, ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός, η ανεργία είναι χαμηλή. Αυτό παρουσιάζει μεγάλο πρόβλημα στις ρυθμιστικές

⁹⁰ Σύμφωνα με το νόμο του Okun, η διαφορά μεταξύ του προϊόντος πλήρους απασχόλησης μιας οικονομίας και του πραγματικού επιπέδου προϊόντος, αυξάνει κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες για κάθε μοναδιαία αύξηση της ανεργίας.

⁹¹ Συλλογικό έργο, «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Όψεις ενός εμμένου κινδύνου», σελ. 191-196.

αρχές που θέλουν να περιορίσουν τα δύο μεγέθη. Αυτή η σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας απεικονίζεται από την καμπύλη Phillips. Η βραχυπρόθεσμη καμπύλη Phillips είναι μία φθίνουσα καμπύλη (διάγραμμα 4.1).

Διάγραμμα 4.1: Η καμπύλη Phillips, βραχυπρόθεσμα.

Η βραχυπρόθεσμη καμπύλη Phillips απεικονίζει τον πληθωρισμό ο οποίος είναι αντιστρόφως ανάλογος με την ανεργία. Όταν αυξάνεται η ανεργία, ο πληθωρισμός μειώνεται και όταν η ανεργία μειώνεται, αυξάνεται ο πληθωρισμός.

Αυτή είναι μια πρόχειρη εκτίμηση της βραχυπρόθεσμης καμπύλης Phillips. Η μακροπρόθεσμη καμπύλη Phillips, ωστόσο, είναι διαφορετική. Οι οικονομολόγοι έχουν επισημάνει ότι, μακροπρόθεσμα, δεν φαίνεται να υπάρχει καμία συσχέτιση μεταξύ του πληθωρισμού και της ανεργίας.

4.2.2. Κλασική προβολή του πληθωρισμού

Στην κλασική προβολή του πληθωρισμού, το μόνο πράγμα που προκαλεί ο πληθωρισμός είναι, στην πραγματικότητα, οι αλλαγές στην προσφορά χρήματος. Κατά την κλασική ποσοτική θεωρία του χρήματος, ισχύει: (προσφοράς χρήματος) x (ταχύτητα) = (επίπεδο τιμών) x (ύψος της παραγωγής).

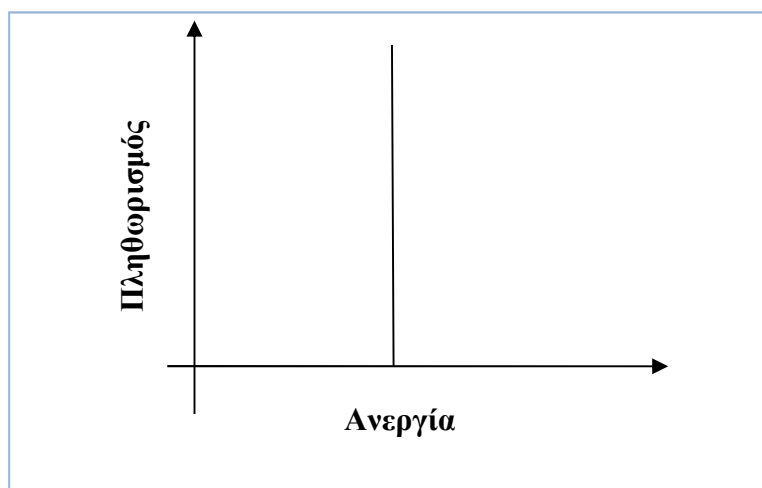
Τα κλασικά χρηματοοικονομικά μοντέλα υποθέτουν ότι η ταχύτητα και η παραγωγή είναι ανεξάρτητα μεγέθη και σχετικά σταθερά. Έτσι, καθώς αυξάνεται η

προσφορά χρήματος, φυσικά αυξάνεται και το επίπεδο των τιμών, άρα ο πληθωρισμός αφού η αύξηση του επιπέδου των τιμών στην ουσία είναι ο πληθωρισμός.

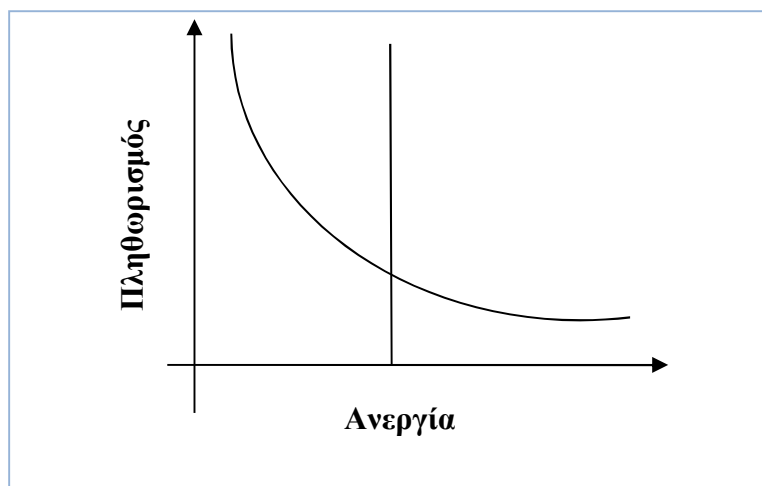
Οι κλασικοί οικονομολόγοι πιστεύουν ότι υπάρχει ένα φυσικό ποσοστό ανεργίας το οποίο δεν μπορεί να εκμηδενιστεί, είναι το επίπεδο ισορροπίας της ανεργίας της οικονομίας. Αυτή στην ουσία είναι η μακροχρόνια καμπύλη Phillips.

Η μακροχρόνια καμπύλη Phillips είναι κάθετη (διάγραμμα 4.2.), επειδή ο πληθωρισμός εκεί δεν έχει σχέση με την ανεργία σε μακροπρόθεσμη βάση. Η ανεργία, ως εκ τούτου, θα είναι μόνο σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο, δεν έχει σημασία σε ποιο σημείο του πληθωρισμού είναι.

Στην κλασική προβολή (διάγραμμα 4.3), το σημείο όπου η βραχυπρόθεσμη καμπύλη Phillips τέμνει την μακροχρόνια καμπύλη Phillips είναι ο αναμενόμενος πληθωρισμός. Στην αριστερή πλευρά του εν λόγω σημείου, ο πραγματικός πληθωρισμός είναι υψηλότερο από τον αναμενόμενο και προς τα δεξιά, ο πραγματικός πληθωρισμός είναι χαμηλότερος από τον αναμενόμενο. Βασικά, η ανεργία κάτω από το φυσιολογικό ποσοστό οδηγεί σε πληθωρισμό υψηλότερο από τον αναμενόμενο και ανεργία υψηλότερη από το φυσικό ποσοστό οδηγεί σε πληθωρισμό χαμηλότερο από τον αναμενόμενο.

Διάγραμμα 4.2: Η καμπύλη Phillips, μακροχρόνια.

Διάγραμμα 4.3: Κλασική προβολή καμπύλης Phillips.

4.2.3. Κεϋνσιανή θεωρία του πληθωρισμού

Σε αντίθεση με τους κλασικούς Οικονομολόγους, που βλέπουν τον πληθωρισμό ως ένα πρόβλημα της συνεχώς αυξανόμενης προσφοράς χρήματος, οι κεϋνσιανοί Οικονομολόγοι επικεντρώνονται στα θεσμικά προβλήματα των ανθρώπων στην αύξηση των επιπέδων των τιμών τους. Οι Κεϋνσιανοί υποστηρίζουν ότι οι επιχειρήσεις αυξάνουν τους μισθούς για να κρατήσουν τους εργαζόμενους τους ευχαριστημένους. Οι επιχειρήσεις πρέπει τότε να πληρώσουν και για να είναι επικερδής πρέπει εν συνεχεία να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων τους. Αυτό προκαλεί αύξηση τόσο των μισθών αλλά και των τιμών και απαιτεί αύξηση της προσφοράς χρήματος για να κρατηθεί η οικονομία σε «καλή» λειτουργία.

Έτσι, οι εκάστοτε κυβερνήσεις εκδίδουν στη συνέχεια όλο και περισσότερα χρήματα για να συμβαδίσουν με τον πληθωρισμό. Αυτό διαφέρει από το κλασικό μοντέλο. Το κλασικό μοντέλο βλέπουν πως αλλαγή προσφοράς χρήματος επηρεάζει τον πληθωρισμό, ενώ το κεϋνσιανό μοντέλο βλέπει τον πληθωρισμό ως την αιτία της αλλαγής της προσφοράς χρήματος. Ασχολούνται κυρίως με τις θεσμικές κρίσεις που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι όταν αυξάνουν τα επίπεδα των τιμών τους.

Εγώ θεωρώ πως είναι αλληλένδετα κατά περίπτωση!

4.3. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

- ⇒ Ο υψηλός και ευμετάβλητος πληθωρισμός προκαλεί αβεβαιότητα και αυξάνει τους κινδύνους, παρεμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη.
- ⇒ Ο πληθωρισμός οδηγεί σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, μπορεί να κάνει τους πολίτες πιο φτωχούς.
- ⇒ Ο υψηλός πληθωρισμός ή οι προσδοκίες υψηλού πληθωρισμού μπορεί να εξωθήσουν τις εταιρίες να αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμες να προβούν σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις.
- ⇒ Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των αποταμιεύσεων. Τα άτομα που πλήττονται περισσότερο είναι οι μικροί αποταμιευτές που δεν έχουν την δυνατότητα έγκαιρης και ασφαλούς επένδυσης των χρημάτων τους. Είναι φανερό ότι ο πληθωρισμός αποτελεί αντικίνητρο για αποταμίευση. Έτσι σε περιόδους έντονου πληθωρισμού αυξάνεται η κατανάλωση και μειώνεται η αποταμίευση.
- ⇒ Ο πληθωρισμός πλήττει τα άτομα με σταθερά εισοδήματα αφού το χρηματικό τους εισόδημα παραμένει σταθερό ή αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο από ρυθμό του πληθωρισμού. Τα άτομα αυτά είναι οι συνταξιούχοι, οι μισθωτοί, δημόσιοι υπάλληλοι και γενικά οι υπάλληλοι. Δηλαδή ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι της ελληνικής οικονομίας-κοινωνίας.

Βέβαια τα σημαίνοντα του πληθωρισμού σε μια κοινωνία είναι⁹²:

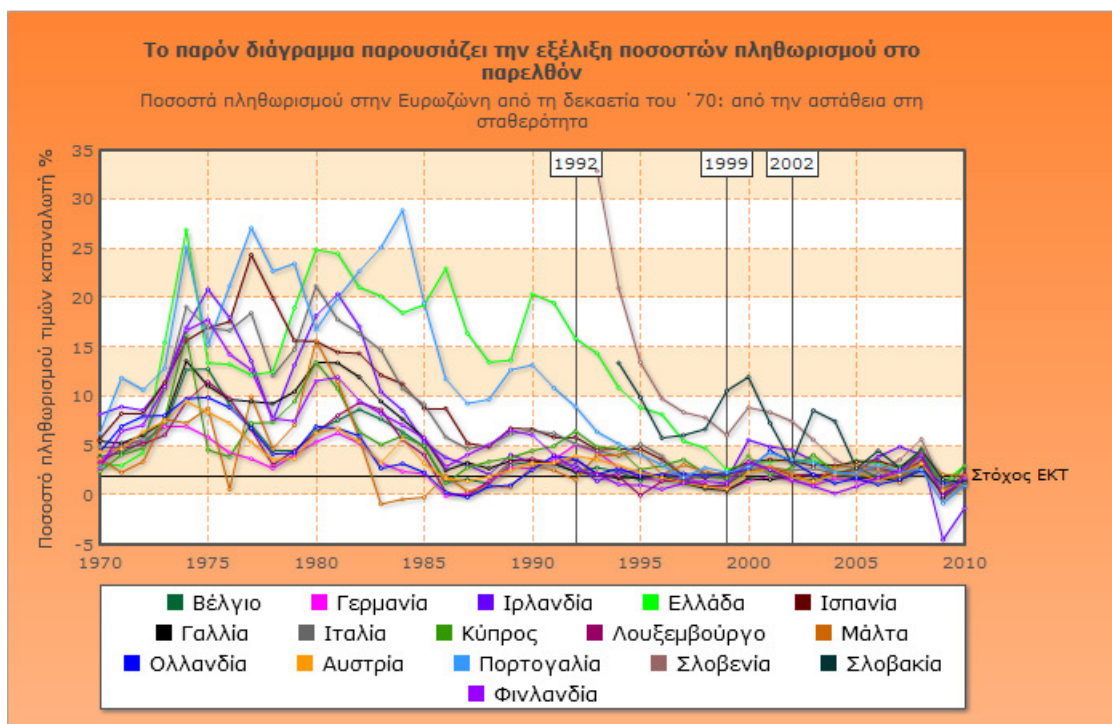
4.3.1. Ευμετάβλητος χαρακτήρας και αβεβαιότητα

Ενώ οι μικρές μεταβολές στο επίπεδο των τιμών από έτος σε έτος δεν μπορεί να είναι αισθητές, με την πάροδο του χρόνου, αυτές οι μικρές αλλαγές αθροίζονται, οδηγώντας σε τεράστιες συνέπειες. Κατά τα τελευταία 70 χρόνια, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού στην Ελλάδα, από έτος σε έτος ήταν λίγο κάτω από 5%. Αυτό το μικρό επίπεδο του πληθωρισμού από έτος σε έτος έχει οδηγήσει σε 350% αύξηση της συνολικής τιμής κατά αυτήν την περίοδο.

Ο πληθωρισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην μακροοικονομική οικονομία, αλλάζοντας την τιμή του ενός ευρώ όλη την ώρα. Έτσι, αποθαρρύνονται οι επενδύσεις και η αποταμίευση, και προκαλείται αναποτελεσματικότητα στην αγορά, παρακάτω στο

⁹²<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teicp000&tableSelection=1&plugin=1>

διάγραμμα 4.4. παρατηρούνται τα ποσοστά πληθωρισμού στην Ευρωζώνη από τη δεκαετία του '70, από την αστάθεια στη σταθερότητα.

Διάγραμμα 4.4: Ποσοστά πληθωρισμού στην Ευρωζώνη από τη δεκαετία του '70: από την αστάθεια στη σταθερότητα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat.

Κρίσιμα σημεία του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη:

- 1992: Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Έναρξη των προετοιμασιών για την ΟΝΕ.
- 1999: Παρουσίαση του ευρώ.
- 2002: Εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων του ευρώ

Οι πετρελαϊκές και ενεργειακές κρίσεις του 1973 και του 1979 είχαν ως αποτέλεσμα να επικρατήσουν υψηλά και ευμετάβλητα ποσοστά πληθωρισμού σε όλη την Ευρώπη - προκαλώντας αβεβαιότητα και αποθαρρύνοντας τις επενδύσεις. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν άρχισαν οι προετοιμασίες για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), τα ποσοστά πληθωρισμού άρχισαν να μειώνονται σταθερά. Από την έναρξη της ΟΝΕ, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη παρέμεινε χαμηλότερος και σταθερότερος – με συνέπεια να ενισχυθούν οι επενδύσεις, η απασχόληση και η

ανάπτυξη. Η μείωση του πληθωρισμού άρχισε αργότερα σε εκείνες τις χώρες που έγιναν μέλη της ΕΕ το 2004 και μόλις πρόσφατα εντάχθηκαν στην Ευρωζώνη - Σλοβενία, Κύπρος, Μάλτα και Σλοβακία.

4.3.2. Πληθωρισμός και δανειολήπτες

Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν στόχο τους να αποκτήσουν δικό τους σπίτι, και τα τραπεζικά στεγαστικά δάνεια είναι ο συνήθης τρόπος πραγματοποίησης αυτής της φιλοδοξίας. Τα στεγαστικά δάνεια αποπληρώνονται σε διάστημα αρκετών ετών, και τα επιτόκια συνήθως συνδέονται με τον πληθωρισμό. Ωστόσο, εάν υπάρχει αβεβαιότητα για το μελλοντικό πληθωρισμό, οι δανειστές ενδεχομένως να θέλουν να «εξασφαλίστούν» από την άνοδο του πληθωρισμού πάνω από το αναμενόμενο, αυξάνοντας τα επιτόκια ή δανείζοντας με κυμαινόμενο επιτόκιο. Έτσι, ενώ οι δόσεις του δανείου μπορεί να φαίνονται εύκολο εγχείρημα κατά τη στιγμή χορήγησης του δανείου, με κυμαινόμενο επιτόκιο, ένας ευμετάβλητος πληθωρισμός στο απώτερο μέλλον μπορεί να οδηγήσει σε απότομες αυξήσεις των τακτικών δόσεων αποπληρωμής από τον προϋπολογισμό του νοικοκυριού.

Η προοπτική ενός ευμετάβλητου επιτοκίου εισάγει μεγάλη αβεβαιότητα σε αυτό που είναι ίσως το μεγαλύτερο έξοδο όλων των νοικοκυριών. Κατά συνέπεια, όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός και ευμετάβλητος, οι δανειολήπτες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη αβεβαιότητα, και ενίοτε υψηλότερο κόστος - είτε πρόκειται για νέα ζευγάρια που αγοράζουν το πρώτο τους σπίτι, μικρές επιχειρήσεις που επιθυμούν να επεκταθούν, ή κυβερνήσεις που θέλουν να δανειστούν για να κατασκευάσουν νοσοκομεία ή δρόμους.

Η συνέπεια του υψηλού και ευμετάβλητου πληθωρισμού για τους δανειολήπτες είναι ότι η λήψη οικονομικών αποφάσεων γίνεται πιο ριψοκίνδυνη, το κόστος είναι υψηλότερο, και οι επιλογές είναι πιο περιορισμένες.

4.3.3. Ο πληθωρισμός και η ΕΕ

4.3.3.1. Η πορεία προς την οικονομική σύγκλιση

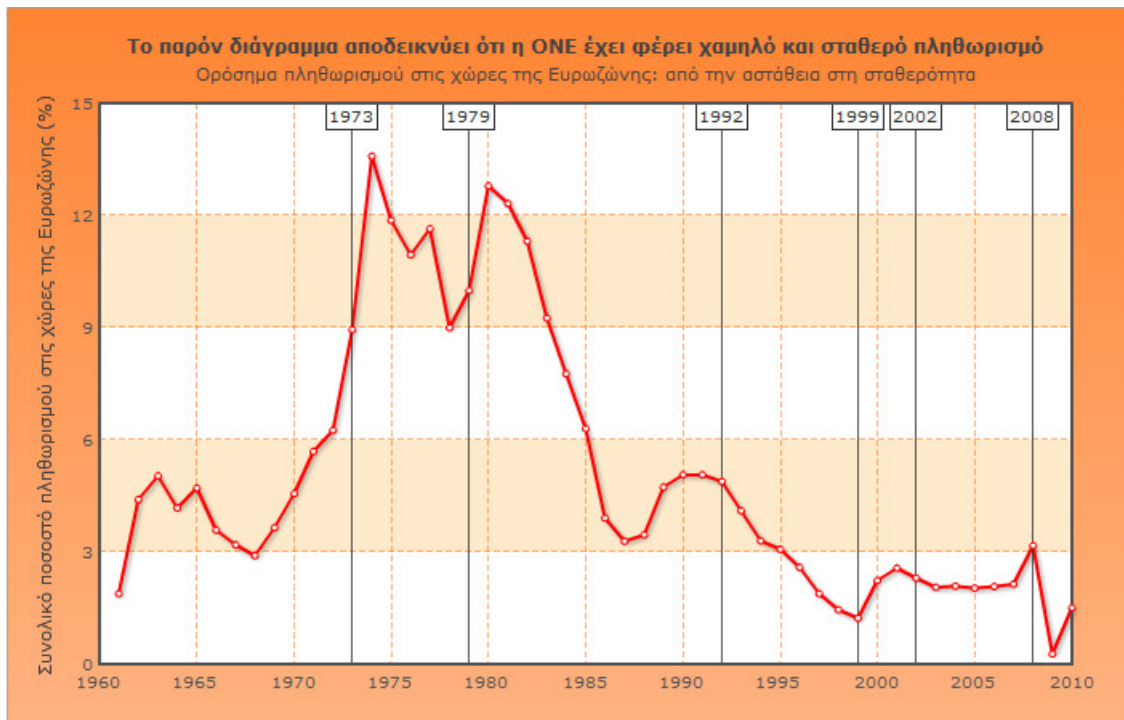
Τα υψηλά και ευμετάβλητα ποσοστά πληθωρισμού ⁹³ ήταν κοινό χαρακτηριστικό πριν από το ευρώ. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν τα κράτη μέλη της ΕΕ αποφάσισαν να προετοιμαστούν για το ευρώ, ο πληθωρισμός άρχισε να πέφτει συστηματικά. Η πορεία προς την οικονομική σύγκλιση συνέβαλε στον έλεγχο των υψηλών και ευμετάβλητων ποσοστών πληθωρισμού που ήταν γνώρισμα των δεκαετιών του '70 και του '80, και οδήγησε σε σταθερά ποσοστά πληθωρισμού (διάγραμμα 4.5.), τα οποία είναι απαραίτητα για την προστασία της αξίας των εισοδημάτων των πολιτών και την προετοιμασία για αειφόρο ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας στην ΕΕ.

Κατά την προετοιμασία για την εισαγωγή του ευρώ, κάθε κράτος μέλος πρέπει να ακολουθεί τα κριτήρια σύγκλισης⁹⁴ που ορίζει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Τα κριτήρια περιλαμβάνουν την απαίτηση το ποσοστό πληθωρισμού του κράτους μέλους να μην υπερβαίνει κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα το ποσοστό των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις.

⁹³ Ποσοστό πληθωρισμού, είναι η διαχρονική αύξηση των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Το ποσοστό πληθωρισμού μετρά το κατά πόσο αυξάνονται (ή μειώνονται) διαχρονικά οι τιμές αυτές. Η μέτρηση του ποσοστού πληθωρισμού γίνεται συνήθως για χρονική περίοδο ενός έτους και εκφράζονται ως ποσοστιαία αύξηση ή μείωση.

⁹⁴ Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός από τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, πρέπει να υιοθετήσουν το ευρώ και να ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ. Για να το κάνετε αυτό, θα πρέπει να πληρούν ορισμένες συνθήκες γνωστές ως «κριτήρια σύγκλισης».

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι αναπόσπαστο μέρος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, πράγμα που σημαίνει ότι συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους προς όφελος της ΕΕ στο σύνολό της. Ωστόσο, δεν είναι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ βρίσκονται στη ζώνη του ευρώ - μόνο εκείνες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, είναι μέλη της ζώνης του ευρώ.

Διάγραμμα 4.5: Ορόσημα πληθωρισμού στις χώρες της Ευρωζώνης: από την ευμετάβλητη εποχή στη σταθερότητα.

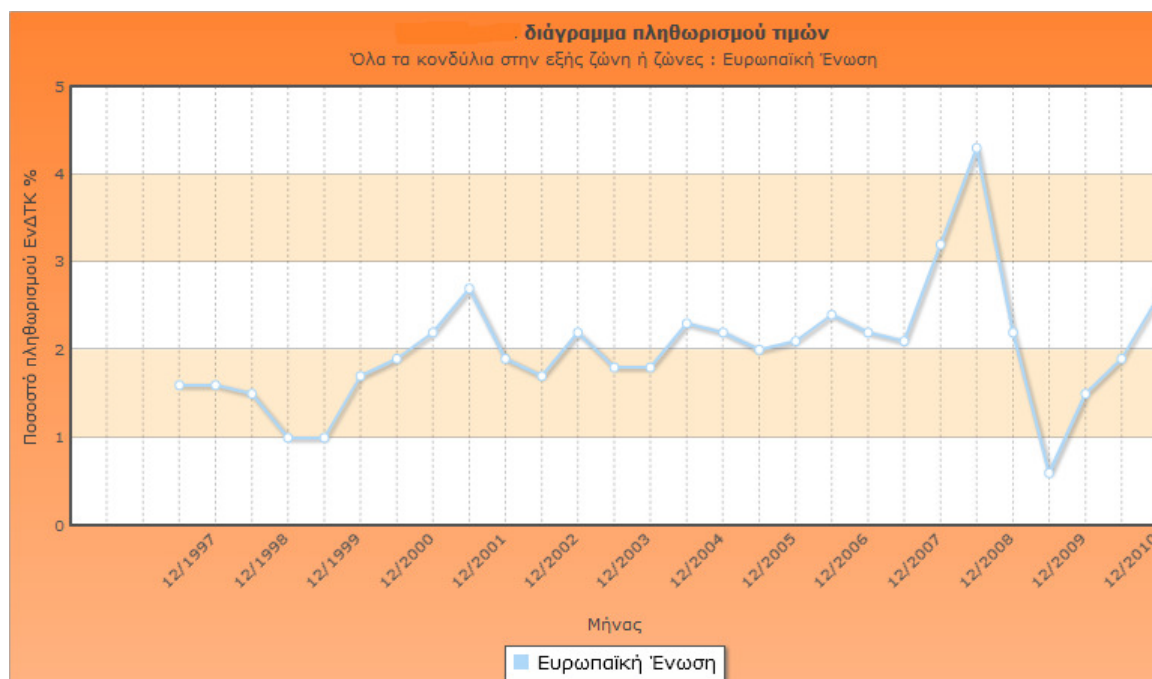
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat.

Ορόσημα πληθωρισμού στις χώρες της Ευρωζώνης:

- 1973: Πρώτη πετρελαϊκή κρίση
- 1979: Δεύτερη πετρελαϊκή κρίση
- 1992: Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Έναρξη προετοιμασιών για την ΟΝΕ
- 1999: Παρουσίαση του ευρώ
- 2002: Εισαγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων του ευρώ
- 2007: Απότομη αύξηση τιμών πετρελαίου και τροφίμων
- 2008: Οικονομική κρίση

Μετά τον υψηλό και ασταθή πληθωρισμό που προκάλεσαν οι πετρελαϊκές και ενεργειακές κρίσεις της δεκαετίας του '70, η απόφαση του 1990 για την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος το 1994, οδήγησαν σε σταθερή πτώση των επιτοκίων στις υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωζώνη χώρες. Από την υιοθέτηση του ευρώ το 1999, η Ευρωζώνη έχει

βιώσει μια δεκαετία χαμηλού και σταθερού πληθωρισμού. Η αντοχή της οικονομίας της Ευρωζώνης είναι εμφανής από τη μικρή άνοδο του πληθωρισμού κατά τις πετρελαϊκές κρίσεις του 2008, συγκριτικά με την αναστάτωση που προκάλεσαν αντίστοιχες αυξήσεις τιμών σε προηγούμενες δεκαετίες.

Διάγραμμα 4.6: διάγραμμα πληθωρισμού τιμών.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat.

Το διάγραμμα 4.6. επιτρέπει να εξεταστεί ο πληθωρισμός. Σε αυτό το διάγραμμα μπορεί να συγκριθούν οι σταθμίσεις των ομάδων προϊόντων στο καλάθι του ΕνΔΤΚ σε διαφορετικές χώρες της ΕΕ, ακόμη πώς έχουν αλλάξει οι σταθμίσεις αυτές διαχρονικά στις επιμέρους χώρες, την ΕΕ και την Ευρωζώνη συνολικά.

4.3.3.2. Διαφορές στα ποσοστά πληθωρισμού

Παρά τη σύγκλιση που επιτεύχθηκε κατά την προετοιμασία για το ευρώ και τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, υπάρχουν διαρκείς διαφορές στα ποσοστά πληθωρισμού μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, και ακόμη και μεταξύ περιφερειών της ίδιας χώρας. Γιατί προκύπτουν αυτές οι διαφορές;

Η διαφοροποίηση των ποσοστών πληθωρισμού αντανακλά τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες που υφίστανται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Οι πολίτες, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις βιώνουν διαφορές στα ποσοστά πληθωρισμού λόγω, για παράδειγμα, διαφοροποιήσεων στο εισόδημα, διαφορετικών προτιμήσεων και τάσεων κατανάλωσης, του βαθμού τοπικού ανταγωνισμού τιμών, διαφορετικών ποσοστών φορολογίας και εξόδων μεταφοράς.

Προκειμένου να εντοπιστούν οι διαφορές αυτές, οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες συλλέγουν στοιχεία τιμών που λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις υφιστάμενες οικονομικές διαφορές εντός των περιφερειών τους⁹⁵.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι διαφορές πληθωρισμού δεν είναι σημαντικά υψηλότερες στην Ευρωζώνη σε σύγκριση με άλλες ευρύτερες νομισματικές ενώσεις όπως οι ΗΠΑ.

4.3.3.3. Πληθωρισμός στις υποψήφιες χώρες της Ευρωζώνης

Τα νεότερα κράτη μέλη που προετοιμάζουν τις οικονομίες τους για την υιοθέτηση του ευρώ συνήθως έχουν υψηλότερα ποσοστά πληθωρισμού από τις χώρες της Ευρωζώνης.

Καθώς συνεχίζεται η ανασυγκρότηση των οικονομιών στις χώρες αυτές προκειμένου να εκπληρωθούν τα κριτήρια ένταξης στην Ευρωζώνη, το ΑΕΠ⁹⁶ μπορεί να γνωρίζει απότομη αύξηση, που οδηγεί σε υψηλότερη καταναλωτική ζήτηση και υψηλότερες τιμές. Αυτό το φαινόμενο είναι εντελώς φυσιολογικό για τις οικονομίες που προσπαθούν να καλύψουν την υστέρησή τους. Όταν οι οικονομίες αυτές συγκλίνουν με τις αντίστοιχες της Ευρωζώνης, και η διαδικασία κάλυψης της υστέρησης εξαντληθεί, ο πληθωρισμός τους κατεβαίνει σε χαμηλότερα, πιο σταθερά ποσοστά.

4.4. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία είναι ένα μακροοικονομικό φαινόμενο που επηρεάζει άμεσα τους πολίτες. Όταν ένα μέλος μιας οικογένειας είναι άνεργος, η οικογένεια αισθάνεται έντονα

⁹⁵ http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm

⁹⁶ Οι μεταβολές που σημειώνονται στο ΑΕΠ αποτελούν ένδειξη των οικονομικών επιδόσεων: η οικονομική ανάπτυξη ορίζεται ως αύξηση του ΑΕΠ από τον ένα χρόνο στον επόμενο.

την απώλεια εισοδήματος και το μειωμένο βιοτικό επίπεδο. Η κατανόηση της ανεργίας, δηλαδή πώς λειτουργεί, είναι σημαντικό τόσο για τους οικονομολόγους αλλά και για τον καταναλωτή.

4.4.1. Γενικά

Επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι στηρίζονται στα εισοδήματά τους για να διατηρήσουν το βιοτικό τους επίπεδο, η απώλεια της θέσης εργασίας τους θα απειλούσε άμεσα την μείωση του βιοτικού τους επιπέδου. Αυτό δημιουργεί μια σειρά από συναισθηματικά προβλήματα για τον εργαζόμενο και την οικογένεια.

Από την άποψη της κοινωνίας, η ανεργία είναι επιβλαβής. Οι άνεργοι αποτελούν την λεγόμενη «σπατάλη ικανότητας παραγωγής». Αυτό σημαίνει ότι παράγονται λιγότερα αγαθά και υπηρεσίες από ό, τι θα μπορούσαν να παραχθούν. Σημαίνει, επίσης, ότι δαπανώνται λιγότερα χρήματα από τους καταναλωτές, και αυτό με την σειρά του έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε νέα αύξηση της ανεργίας, ξεκινώντας έναν φαύλο κύκλο⁹⁷. Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, ενώ η ανεργία είναι επιβλαβής για τα άτομα, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες η ανεργία είναι τόσο φυσική και ωφέλιμη για την οικονομία στο σύνολό της.

4.4.2. Πώς επηρεάζει η ανεργία την οικονομία

4.4.2.1. *Ανεργία και οικονομικό κόστος*

Σε πολλές χώρες όπως και η Ελλάδα, καταβάλλονται στους άνεργους κάποια οικονομική βοήθεια (επίδομα ανεργίας). Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ανέργων, περισσότερα χρήματα θα δαπανήσει η κυβέρνηση για επιδόματα. Ως εκ τούτου, η χώρα δεν έχει μόνο να αντιμετωπίσει την απώλεια εισοδήματος και την μειωμένη παραγωγή αλλά και το επιπλέον κόστος της καταβολής των επιδομάτων.

4.4.2.2. *Αγοραστική δύναμη*

⁹⁷ Αυτό συμβαίνει δυστυχώς στην Ελλάδα σήμερα.

Η αγοραστική δύναμη του ανέργου και της οικογένειά του / της, μειώνεται δραστικά και πλέον ξοδεύουν τα χρήματά τους για είδη πρώτης ανάγκης, και αυτό με τη σειρά του επηρεάζει αρνητικά την οικονομία.

4.4.2.3. Η ύφεση

Με τα ποσοστά αύξησης της ανεργίας και άλλοι παράγοντες της οικονομίας επηρεάζονται σημαντικά, όπως: το κατά κεφαλήν εισόδημα, οι δαπάνες για την υγεία, η ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης, και το πρότυπο της αποχώρησης και της φτώχειας.

Όλα αυτά επηρεάζουν όχι μόνο την οικονομία αλλά και το σύνολο των συστημάτων και την κοινωνία γενικότερα.

4.4.2.4. Ανεργία και παραοικονομία

Μια ακόμα επίπτωση της ανεργίας στην ελληνική οικονομία είναι η αύξηση της παραοικονομίας μιας και ο άνεργος πολίτης αναζητά οποιαδήποτε πηγή, συνήθως παράνομες δραστηριότητες, που μπορεί να του προσφέρει κάποιο εισόδημα ανεξαρτήτως του ύψους, αφού πλέον αντιμετωπίζει (και ειδικότερα οι μακροπρόθεσμα άνεργοι) βασικά προβλήματα διαβίωσης. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (European Commission) η παραοικονομία στην Ελλάδα αγγίζει το 25% του Α.Ε.Π. δηλαδή περίπου 50 δις ευρώ.

4.4.2.5. Ανεργία και ανταγωνιστικότητα

Μια ακόμα αρνητική επίπτωση της ανεργίας έχει να κάνει με την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. "Είναι γεγονός ότι ποσοστό που ανέρχεται στο 50% των ανέργων είναι μακροχρόνια άνεργοι. Όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα της μακροχρόνιας ανεργίας τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες οι άνεργοι αυτοί να τεθούν εκτός αγοράς εργασίας και να περιθωριοποιηθούν οικονομικά και κοινωνικά. Ακόμη και εάν η οικονομία αναθερμανθεί και εμφανίσει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, οι μακροχρόνια άνεργοι είναι δύσκολο να ενταχθούν στην αγορά εργασίας διότι στο μεταξύ

θα έχουν απαξιωθεί τα προσόντα τους και οι δεξιότητές τους. Επιπρόσθετα, η μείωση των μισθών δεν αποτελεί κίνητρο για τις επιχειρήσεις προκειμένου να προσλάβουν μακροχρόνια ανέργους. Έτσι το πολύ υψηλό ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας, που αποτελεί τον σκληρό πυρήνα της διαρθρωτικής ανεργίας, θα εμποδίσει την οικονομία να αντιδράσει θετικά σε μια οικονομική ανάκαμψη, με συνέπεια η οικονομία να οδηγείται στην παγίδα της ανεργίας (Unemployment trap). Στο πλαίσιο αυτό απαιτούνται τάχιστα, μέτρα δημόσιας πολιτικής, που θα επιδιώξουν την ανάσχεση της εξέλιξης αυτής, καθώς η λειτουργία της αγοράς εργασίας, δεν μπορεί να δώσει λύση¹. Όπως αναφέρει ο κύριος Κωνσταντίνος Αγραπίδας διδάκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου και αποφοίτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης.

4.4.3. Η επίδραση της ανεργίας στην κοινωνία μας

Η ανεργία επηρεάζει όχι το ίδιο το άτομο μόνο, αλλά και της οικογένειάς του / της και, μακροπρόθεσμα, την κοινωνία όπου ζει.

Η ανεργία φέρνει μαζί απελπισία, δυστυχία και αγωνία. Θα αναγκάζει τους ανθρώπους να ζήσουν τη ζωή τους με έναν τρόπο που δεν το επιθυμούν. Το προσδόκιμο ζωής επηρεάζεται αρνητικά. Εδώ είναι οι κύριες πτυχές:

1. Ψυχική υγεία

Τα προβλήματα ψυχικής υγείας είναι πολλά, όπως: έλλειψη αυτοπεποίθησης, αισθάνονται ανάξιοι, κατάθλιψη και απελπισία. Με την απώλεια εισοδήματος και την απογοήτευση που εμπλέκονται σε αυτή την κατάσταση, οι πρόσφατα άνεργοι, μπορεί να αναπτύξουν αρνητική στάση προς τα κοινά πράγματα στη ζωή και μπορεί να αισθάνονται ότι χάνεται η αίσθηση του σκοπού.

2. Ασθένειες Υγεία

Η ανεργία και η συνολική ένταση μπορεί να αυξήσει δραματικά τα γενικά θέματα υγείας των ατόμων.

3. Η ένταση στο σπίτι

Οι καυγάδες στο σπίτι μπορεί να οδηγήσουν σε ένταση και σε αύξηση του αριθμού των διαζυγίων κ.λπ.

4. Πολιτικά ζητήματα

Απώλεια εμπιστοσύνης στη διοίκηση και στην κυβέρνηση που μπορεί να οδηγήσει σε πολιτική αστάθεια.

5. Η ένταση πάνω από φόρους άνοδο

Η ανεργία φέρνει, επίσης, δυσαρέσκεια και απογοήτευση στην φορολογία πολιτών. Προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ταμείου ανεργίας, η κυβέρνηση πολλές φορές μπορεί να χρειαστεί να αυξήσει τους φόρους δημιουργώντας προβλήματα με την αύξηση φόρων.

6. Η ανασφάλεια μεταξύ των εργαζομένων

Η επικρατούσα ανεργία και τα δεινά των ανέργων και των οικογενειών τους μπορεί να δημιουργήσει φόβο και ανασφάλεια, ακόμη και σε ανθρώπους που εργάζονται.

7. Έγκλημα και τη βία

Αύξηση του ποσοστού της εγκληματικότητας.

8. Περιπτώσεις αυτοκτονίας

Αύξηση στο ποσοστό των αποπειρών αυτοκτονίας και των αυτοκτονιών.

9. Χρήση δεξιοτήτων

Οι άνεργοι δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τις δεξιότητες τους. Και σε μια κατάσταση όπου συνεχίζεται για πάρα πολύ καιρό το άτομο μπορεί να χάσει μέρος των ικανοτήτων του.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία μελετά τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού στην ελληνική οικονομία. Η Ελληνική οικονομία αποτελείται από δύο δημοσιονομικές πολιτικές λόγω οικονομικής κρίσης. Οι φορείς χάραξης δημοσιονομικής πολιτικής είναι η λεγόμενη Τρόικα και η Ελληνική κυβέρνηση. Ο πρωταρχικός στόχος της Τρόικας είναι ο χαμηλός πληθωρισμός, ενώ ο πρωταρχικός στόχος της Ελληνικής κυβέρνησης είναι η χαμηλή ανεργία. Ωστόσο, υπάρχει μια βραχυπρόθεσμη εξισορρόπηση μεταξύ χαμηλού πληθωρισμού και χαμηλής ανεργίας.

Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών. Η ανάγκη εξυγίανσης οδήγησε τη χώρα στην ένταξή της σε τριμερή μηχανισμό οικονομικής στήριξης, αποτελούμενο από την ΕΕ, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ.

Έως και το 2008 η ανεργία στην Ελλάδα ήταν σχετικά χαμηλή και κινούνταν με ποσοστό της τάξεως του 7,6% στο μέσο όρο της Ευρωζώνης. Κατά το 2009 η ανεργία στη χώρα αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης που έπληξε και την Ελλάδα και ανήλθε σε 9,5%, ενώ για το 2010 αυξήθηκε περαιτέρω στο 12,5%, ως συνέπεια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε εξαιτίας της κρίσης χρέους. Κατά το έτος 2011 το ποσοστό ανεργίας, ως επακόλουθο της γενικότερης κρίσης της ελληνικής οικονομίας και των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη δημοσιονομική εξυγίανση, έφτασε το 17,7%, ενώ κατά το 2012 ξεπέρασε το 24%. Ιδιαίτερα η ανεργία των νέων, που ξεπερνά το 50%, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που επέφερε η οικονομική κρίση στη χώρα.

Η ανεργία έχει τρεις βασικές οικονομικές συνέπειες.

- 1ο)** Αποτελεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία.
- 2ο)** Σημαίνει απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένειά του.

3ο) Επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους ανέργους.

4ο) Η αύξηση της ανεργίας έχει ως αποτέλεσμα και την άνθηση της παραοικονομίας

5ο) Η ανεργία πλήττει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας σε διεθνές επίπεδο

Η καταπολέμηση, δηλαδή η εξαφάνιση ή η μείωση, της ανεργίας είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Αυτό φαίνεται και από την εμπειρική παρατήρηση. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες τα τελευταία δέκα χρόνια το ποσοστό ανεργίας υπερβαίνει το 10%. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, το ποσοστό ανεργίας τα τελευταία πέντε χρόνια είναι γύρω στο 10%.

Σε μια οικονομία της αγοράς, οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών μπορούν πάντα να μεταβληθούν. Κάποιες τιμές αυξάνονται, κάποιες άλλες μειώνονται. Μπορούμε να μιλήσουμε για πληθωρισμό όταν παρατηρείται γενική αύξηση τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών και όχι μόνο ορισμένων προϊόντων.

Όταν οι οικονομολόγοι βλέπουν τον πληθωρισμό και την ανεργία σε σύντομο χρονικό διάστημα, παρατηρούν μια πρόχειρη αντίστροφη συσχέτιση μεταξύ των δύο. Όταν η ανεργία είναι υψηλή, ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός, η ανεργία είναι χαμηλή. Αυτό παρουσιάζει μεγάλο πρόβλημα στις ρυθμιστικές αρχές που θέλουν να περιορίσουν τα δύο μεγέθη. Αυτή η σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας απεικονίζεται από την καμπύλη Phillips.

Η βραχυπρόθεσμη καμπύλη Phillips απεικονίζει τον πληθωρισμό ο οποίος είναι αντιστρόφως ανάλογος με την ανεργία. Όταν αυξάνεται η ανεργία, ο πληθωρισμός μειώνεται και όταν η ανεργία μειώνεται, αυξάνεται ο πληθωρισμός.

Οι συνέπειες του πληθωρισμού είναι:

⇒ Ο υψηλός και ευμετάβλητος πληθωρισμός προκαλεί αβεβαιότητα και αυξάνει τους κινδύνους, παρεμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη.

⇒ Ο πληθωρισμός οδηγεί σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, μπορεί να κάνει τους πολίτες πιο φτωχούς.

- ⇒ Ο υψηλός πληθωρισμός ή οι προσδοκίες υψηλού πληθωρισμού μπορεί να εξωθήσουν τις εταιρίες να αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμες να προβούν σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις.
- ⇒ Ο πληθωρισμός πλήττει τις αποταμιεύσεις.
- ⇒ Ο πληθωρισμός πλήττει τα σταθερά χρηματικά εισοδήματα.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι ο πληθωρισμός και η ανεργία είναι οι δύο μάστιγες που πλήττουν τα εισοδηματικά αδύναμα κοινωνικά στρώματα και αποδυναμώνουν την ανάπτυξη.

Στους στόχους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός από τη διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα, πρέπει να είναι τόσο η ανάπτυξη όσο και η μείωση της ανεργίας. Δυστυχώς περιορίζεται στη νομισματική πολιτική και τη διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα στα κράτη-μέλη της ευρωζώνης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

▪ **Βιβλία:**

- Αγαπητός Γ., «Η Τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο Αιώνα», Εκδόσεις: Σμπίλιας Κ. & Π. Α.Ε.Β.Ε, Έτος έκδοσης: 2001
- Αλεξανδρίδης Μ., «Ελληνική Οικονομία», Εκδόσεις: Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Έτος έκδοσης: 2006
- Λιαργκόβας Π., «Σύγχρονα Θέματα της Ελληνικής & Διεθνούς Οικονομίας», Εκδόσεις: Σταμούλη, Έτος έκδοσης: 2010
- Μόσχος Δ., «Σύγκλιση και πληθωρισμός, θεωρητικές επισημάνσεις και η εμπειρία της Ελλάδας», Εκδόσεις: Κριτική, Έτος έκδοσης: 2006
- Πατατούκας Κ, - Μπατσινίλας Ε., «Σύγχρονη Ανάλυση και Διερεύνηση των Οικονομικών Καταστάσεων», Εκδόσεις: Σταμούλη Α.Ε., Έτος έκδοσης: 2010
- Πελαγίδης Θ. - Μητσόπουλος Μ., «Ανάλυση της Ελληνικής Οικονομίας. Η Προσοδοθηρία και οι Μεταρρυθμίσεις», Εκδόσεις: Παπαζήση ΑΕΒΕ, Έτος Έκδοσης: 2006
- Σκουτέλης Γ., «Ανεργία Αίτια και Λύσεις», Εκδόσεις: Ρουχώτας Δ. - Forum, Έτος έκδοσης: 1996
- Συλλογικό έργο: Κακλαμάνη Σ., Καρακιουλάφη Χ., Κάτσας Γ., Σπυριδάκης Μ., Τσιώλης Γ., «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Όψεις ενός εμμένοντος κινδύνου», Εκδόσεις: Αλεξάνδρεια, Έτος έκδοσης: 2013

▪ **Ιστοσελίδες:**

- **UNESCO είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών:**
 - http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_1.htm
- **Investingreece:**
 - <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=11&la=2>
- **Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛ.ΣΤΑΤ):**

- http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0702
- http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ver-1/ESYE/BUCKET/A0702/PressReleases/A0702_SEL15_DT_AN_00_2012_01_F_GR.pdf
- http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0101
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat:**
 - http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices/el
 - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teicp000&tableSelection=1&plugin=1>
- **Invest In Greece Agency:**
 - <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=11&la=2>
- **Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD):**
 - <http://www.oecd.org/>
- **United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD):**
 - <http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>
- **International Labour Organization:**
 - <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>
- **Library of Economics and Liberty:**
 - <http://www.econlib.org/library/Enc/AustrianSchoolofEconomics.html>
- **The European Central Bank:**
 - <http://www.ecb.int/ecb/html/index.el.html>
- **The Economist digital editions:**
 - <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2012/12/daily-chart-2?zid=307&ah=5e80419d1bc9821ebe173f4f0f060a07>
- **European Commission:**
 - http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm

